

HAJNAL GÉZA • ASZTALAINK

© Hajnal Géza

Kiadja az IGEN Katolikus Kulturális Egyesület, 1053 Budapest,

Ferenciek tere 7-8., III. lh., II. em. 10.

Telefon: (1)317-5369. E-mail: igen@axelero.hu

Budapest, 2005.

Felelős kiadó: Bethlenfalvy Gábor

Olvasószerkesztő: Sólyom Beáta

Tördelés: Antal Áron Gyula

Borítóterv: Keszthelyi Julianna

Nyomdai munkák: Hungarian-Printing House

ISBN 963 218 264 2

Hajnal Géza

Asztalaink

Rendhagyó szöveggyűjtemény

Budapest, 2005.

*„Igen, Uram, de a kiskutyák is
esznek a morzsákból, amelyek
lehullanak uruk asztaláról.”
(Mt 15,21-28)*

Játékasztal

*„Minden valamit jelent. Nemcsak magát, de ezenkívül más
is. Ez az asztal csak egy asztal, de ha valami emlék köt ide,
minden lehet, lehet nekem egy siker, egy kudarc vagy fájdalom
szentelt emléke.”*

(Kosztolányi Dezső: Az új irodalom)

Simon leült az asztalhoz. Már jó néhányan ültek ott, mikor odaért. Söreiket kortyolgatták, beszélgettek.

Simon jobbján a többieknél idősebb, ősz halántékú férfi ült. Nem szólt senkihez, viselkedésében nem volt semmi feltűnő. Száját és állát jobb kezébe temette.

Simon balján sovány ember ücsörgött. Hevesen magyarázott a többieknek, mellette még volt egy üres szék. Széles taglejtésekkel beszélt, minden második szavát kalimpálással nyomatékosította. A hideg idő ellenére kockás flanelingét a könyökéig feltúrva hordta, így mozdulatai még nagyobb hangsúlyt kaptak enyhén szőrös, vékony karjainak cikázásától.

Néhány perc múlva az üres szék gazdája is megérkezett. Kicsi emberke volt, zsoké alkat,

dohányzástól megsárgult bajusszal. Ruhadarabjai megfakultak a sok mosástól. Kezében pipát szorongatott. Abban a pillanatban, amikor helyet foglalt, minden szem rászegeződött. Köszöntötte az egybegyűlteket, majd piros dohányzacskóból tömködni kezdte pipáját. Aztán nagyon lassan beszélni kezdett, minden szót megforgatva a nyelve körül. Nietzsche-ről beszélt. Saját maga és a mondandója is annyira lekötötte, hogy nem vette észre, számára idegen emberek is ülnek az asztalnál.

Simon hamar megunt az übermenschről szóló fejtegetést, vékony ujjaival az asztal lábát babrálta.

Dévai Jakab – így hívták a kicsi pipást – még csak tíz perce érkezett, de már a harmadik sörénél tartott. Jobb kezének mutatóujját az égnek emelte, többi ujjával gyufásdobozát szorongatta; így állította le a széke mögött elszökö pincéernőt.

– Ne haragudjon asszonyom!

A pincéernő összerezzen, ahogy minden fej felé fordult a hirtelen támadt csendben.

– Parancsoljon!

– Lehetne egy óriási kérés?

– Természetesen.

– Tudja, itt ülünk már egy ideje. Beszélgetünk, miegymás.

– Ühüm – jött egyre nagyobb zavarba a nő.

– A beszéd-től kiszárad a magyar ember torka.

Összetapad a nyelve a szájpaddal.

– Értem! És mit parancsol?

– Még egy sört kérnék!

S Dévai, mintha mi sem történt volna, tovább beszélt Nietzschéről.

– A felsőbbrendű ember meghatározásához tudnunk kéne, hogy mi – helyesebben szólva, ki – az ember. Hol kezdődik a léte, ha nem a teremtés szerinti logikát követjük. Úgy gondolom – iszonyú lassan, hatásszüneteket tartva magyarázott –, hogy nem a két lábra emelkedéssel kezdődött a dolog, az csak egy állomás volt a hosszú folyamatban. Én két szorosan egymáshoz kapcsolódó eseményhez kötném. Az első, mikor az ember leült, a második, amikor asztalhoz ült.

Simont annyira lenyűgözte Dévai fejtegetésének ez a része, hogy már *az asztal sarkán csücsült. Maga se tudta, hogy jutott el addig. De aztán egy pillanat, és felugrott. Felhúzott láb, összepréselt térd. Két szövetséges. Ő meg az asztal. Az asztal rosszat sejtve. Mit tenyerel rám? Másszon le rólam!*

Közben Dévai újabb sört rendelt – az előbbihez hasonló körülményességgel –, így Simonnak volt ideje felocsúdnia kábulatából, s gyorsan visszazötytyent a helyére. Az asztal rosszalló felszólítását csak ő vélte hallani. A többiek úgy gondolhatták, azért feledkezett meg mozdulatairól, mert rosszul hall, s csak közelebb akart húzódni a halkán beszélő Dévaihoz. Pedig más oka volt furcsa viselkedésének. Szenvedélyes kapcsolat fűzte az asztalokhoz. Kamaszkora óta gyűjtögette őket, ha nem is a valóságban, csupán a memóriájában. Ha olyan helyszínről meséltek neki, ahol még nem járt, mindig

megpróbált elhelyezni az adott térben egy odaillő, négy- vagy több lábú tákolmányt. Mit tákolmányt! Hiszen most mondta Dévai, hogy sokkal többről van szó, mint egyszerű használati tárgyakról. Amit a ló meg a kutya az élőlényeknél, azt a szerepet töltik be az asztalok az élettelenek között. Hiába a kályhával és annak melegével írják le az OTTHON-t, tudta, az igazi otthont az asztal jelenti. Gondolatai teljesen elragadták, néhány perc kiesett számára a társas együttlétből és Dévai szavaiból. Próbált újra odafigyelni a kis emberre.

Dévai az evolúció kérdésének lezárása után a világalom problematikáját boncolgatta. Erről a témáról nem voltak frappáns elképzelései, és kezdeti lendületéből is veszített. Folyamatosan cserélték előtte a korszakat. A kis társaságban újra kialakultak a páros beszélgetések, lassan senki sem figyelt Dévaira, csak a jobbán ülő nagydarab figura. Krárogott és bólogatott, de nagyon rosszul érezte magát a bőrében az önkívületig részegedő férfi mellett. Ám csak egy darabig volt kínos helyzetben. Dévai, ahogy részegedett, bámulatos sebességgel józanodott is. Egész összeszedetten tudott újabb és újabb témákról fecsegni, s ez a hullámozó létezés, amit az alkohol és a józan ész harca váltott ki, lenyűgözte a többieket.

Simon úgy gondolta, elérkezett az ő ideje, s a jobbán gubbasztó férfihez fordult:

– Mit szólsz Dévai asztalelméletéhez?

– Baromság! – vágta rá vigyorogva az öszülő ember.

Fröccsöket ivott, egyiket a másik után. Felszabadulttá

tette a szesz, de nem volt semmi kirívó a viselkedésében. Hacsak az nem, hogy a szokásosnál is nyersebben fogalmazott.

– Ez a Dévai egy hülye! – tette hozzá kedélyesen.

– Engem nem érdekel az evolúció, az asztalok meg pláne nem!

Simon nem hagyta magát. A játékasztalokról beszélt. Felidézte svájci útjainak emlékét, amikor az egyik leghíresebb szalon vendége lehetett.

– *A rulettasztaloknál s a terem túlsó végében, ahol a trente et quarante asztal állt, vagy százötven-kétszáz játékos szorongott, zsúfolt sorokban. Azok, akiknek sikerült az asztal közvetlen közelébe furakodniuk, rendszerint erősen odaplántálják magukat, s helyüket mindaddig nem engedik át, míg mindenüket el nem veszítették; mert csak úgy, egyszerű nézőként álldogálni ott és elfoglalni a helyet a játékosok elől – tilos.*

A férfi érdeklődve kezdte figyelni a visszaemlékezést. Még külföldön sem nagyon járt, nemhogy ruletteremben.

– *Székek ugyan vannak az asztalok körül, de a játékosok nemigen ülnek le – különösen, ha nagy a tömeg –, mert állva többen férnek el az asztalok közelében, tehát a téteket is könnyebb elhelyezniük. A második és a harmadik sor szorosan az első mögött tolong, várva és figyelve, hogy mikor kerül rájuk a sor; de a türelmetlenség némelyeket arra bír, hogy átnyúljanak az első sor fölé, és igyekezzenek tétjeiket lerakni; ugyanezt megpróbálják néha még a harmadik sorból is, ezért alig múlik el tíz, sőt öt perc anélkül, hogy az asztal valamelyik pontján ne törne ki a botrány a vitás tétek miatt.*

Egyre élénkebben figyelte a beszámolót a Simon balján ülő férfi is. Elmesélte, hogy ő a hetvenes években az Astoria aluljáróban újságot árult, s abból olyan jövedelemre tett szert, amelyből több hétre Franciaországba utazhatott. Eljutott egy játékbarlangba is, sőt még rulettezett is kétfrankos alapon. Kitartóan a feketére tett, s egy darabig nyert. Nyolc frankot egyhuzamban, aztán négyet elvesztett, de akkor jobbnak látta kiszállni a játékból.

Mielőtt teljesen belefeledkezett volna meséjébe, észbe kapott, s kezet nyújtott Simonnak.

– Balogh Máté.

Barátját is bemutatta, akinek Simon csak a keresztnévét értette, mert annyira motyogott. Valamilyen Matyi. Máténak fogalma sem volt, hogy korábban miről beszélgetett a barátja és újdonsült ismerőse. Simonnak úgy tűnt, hogy Máté talán fogékonyabb asztalmániája iránt, mint Matyi. Újra kifejtette nézeteit az asztalokról, és az asztal-játék viszony szépségeiről. Máté kapva kapott a témán. Kis idő múlva már a XIX. századi magyar esküvők szokásainál tartottak:

Három napig is kártyáztak egyfolytában a lagziban a vendégek. A harmadik nap végén, *éjfél felé bejött a háziúr, sztentori hangon kihirdetni:*

– *Az asztalokra és székekre szükség van, urak.*

Abbahagyták a játékot, besöpörték a pénzt, mire aztán néhány perc alatt összetolták az asztalokat két szobán keresztül, s kezdődött a vacsora.

A töltött káposztától és a ropogósra sült malactól kezdve, aki még holtan is illedelmesen tartott a szájában egy sült almát, a kürtőskalácsig és levelen-sültig ott volt a székely konyha minden pompája, dicsősége. Némely hatalmas illatú étel után be-beszólongatták a szakácsnét, aki be is jött pironkodva mindannyiszor (mint a színpadokra a nagy szereplők), és felhajtott egy-egy pohár bort.

Azután megindultak a tósztok.

A vacsora eltartott éjfél után öt óráig. Ekkor a nábob újra így szólt:

– Az asztalokra szükség van.

A vendégek fölálltak, s az asztalokat és székeket visszahelyezték a régi helyükre. Restitutio in integrum.

– Hát most mi lesz?

A főispán vállat vont, mint egy igazi fatalista.

– Hát mi lenne? Megint leülünk ferblizni.

– Ezek a jelenetek mindennaposak voltak abban az időben – magyarázta lelkesen Máté. Simont lenyűgözte a férfi mesélőkedve és élénk gesztikulációja. A pénz besöprésétől az asztalok összerakásán át az ételek felszolgálásáig, mindent elmutogatott csupasz alkarjával.

Közben Dévai annyira összeszedte magát, hogy pipájával csöndet intett – nem erőszakosan, de nagyon határozottan –, jelezve, hogy ismét komoly mondanivalója akadt.

– Szeretném közölni jövetelem célját, hö-hö – nevette el a fontoskodó kezdést. – A városi ember azt szeretné, ha köze volna a természethez, pedig nincs köze. Ebben tudnátok a segítségükre lenni a városiaknak.

Az egész kompániából csak ő élt falun, ám az is csak amolyan elitfalú volt, ahová az értelmiség és a felső tízezer egy része kivándorolt, a kor divatja szerint.

– Csobánkán van egy ló, ennek most lesz egy csikaja. No, ezt a csikót kellene megvenniök az uraknak. Gyönyörű, fehér paripa lesz belőle egykettőre. Komoly befektetés, két-háromszázezer forint. A névadási szokásoknak megfelelően, ha Asztalnak hívnánk, mivel csak annyi megkötés létezik, hogy az anya kezdőbetűjével kell kezdeni a nevét, ha lány, és az apáéval, ha fiú.

Itt többen közbeszóltak, egymás szavába vágva méltatlankodtak, Dévai nagy nehezen tudta csak folytatni.

– Szerencsére mindkét szülő a betűs: Asher és Austin. Tehát az Asztal biztosan megfelel. Ez a ló a tiétek volna, de bárki kimehetne megpaskolni, csutakolni, etetni, aztán később rá is lehet majd ülni. Akkor a szegény városiak a természetben volnának végre, és nem csak a Normafánál múlatnák az időt hétvégenként.

Matyi ismét lehülyézte Dévait. A többség hőbörgött a zsoké eszement marhaságán.

Simon a jobb hátsó farzsebében kotorászott – ehhez a művelethez olyan idétlen pózt kellett felvennie a széken, hogy majdnem leesett –, hogy névjegyet adjon Máténak. Mivel hüvelyk- és mutatóujja sehogy sem járt sikerrel a kicsiny kártya kitapintásában, kénytelen volt a teljes paksamétát – személyi, forgalmi, jogosítvány, bérlet, bankkártya, munkahelyi belépőkártya, telefonkártya

– kihalászni kopott kordgatyája zsebéből. Az irat- és kártyatömeg szépen meggörbült Simon vonulatainak követésében. Feleségétől több irattárcát is kapott, s az asszony nem nézte jó szemmel ezt a „rumlit”, de bele kellett törődnie férjének ebbe a rossz tulajdonságába is... Simon a névjegyeket a jogosítványában tartotta, szentképek és fontos telefonszámok társaságában. Kivételesen nála volt két gyerekkori képe is, egy munkahelyi ünnepségre vitte magával: fel kellett ismerniük egymást a kollégáknak pólyában, cumival, vagy éppen indiánszerelésben. Ahogy a képeket meglátta, elmerengett egy kicsit.

– Itt vannak az arcképeim is. Születésem óta minden fél évről. Az egyikén sírásra áll a szám; egy ingben ülök egy óriási karszékben. Egy másikon még szoknyában támaszkodom egy asztallábhöz, és szopom az ujjam. Sokáig nem értem fel az asztalt, nem tudtam, mi van a tetején, csak ha a szélén felejtették szüleim a gyümölcsös tálat, vagy ha felmáshoztam a székre, s a térdemen álltam.

Máté hadonászására ocsúdott fel, aki barátjának jelezte, hogy lassan indulniuk kéne. A képeket átlapozva kihúzta a névjegyt, az utolsót, ami a zsebében volt, s odanyújtotta Máténak, aki mosolyogva megköszönte, és anélkül, hogy egy pillantást vetett volna rá, flanelingének bal felső zsebébe csúsztatta. Aztán szedelődzkodott, s teátrális mozdulattal mindenkivel kezet fogott. Máté ekkor vált Simonnak igazán rokonszenvenné: teljesen nyitott tenyérrel, kézfejét öt fokban az ég felé döntve adott kezet. Matyi csak biccentgetett az

asztaltársak felé, s ki tudja, milyen megfontolásból, csak a nagydarab férfinak nyújtott kezét. Ahogy elmentek, Simon visszarévedt néhány pillanatra a gyerekkorába. Kisiskolásként egy „osztályharc” lezárultával, melyben néhányadmagával súlyos vereséget szenvedett egy hógolyócsatában, megérezte az emberiség gyarlóságát. *Ez a felismerés felvillanyozta, nosza föl is pattant a szobája közepén álló barna, faragott lábú asztal tetejére. Onnan szavalta.*

– Az emberek lopnak, csálnak, hazudnak. Lustálkodnak. Vizezik a bort. Klórozzák a vizet. Egymásnak vermet ásnak. Részhajlók, kárörvendők, önzők, zsugoriak, gyávák, pöffeszkedők, irigyek, kontárok, tohonyák. Ez az! Ezért vagyok én szomorú. Az emberiség miatt.

Nehéz volt eldöntenie, hogy erre a jelenetre magától emlékezett-e, vagy annyiszor hallotta már a szüleitől, hogy tökéletesen el tudta képzelni. Tény az, hogy ettől az eseménytől számította az asztalok fölötti uralmát. Ha már az emberiség fölött nem volt hatalma...

Újabb mélázásából az asztaltársaság szedelőzködése rázta föl. Dévai kért még egy sört, és a számlát is mellé. Az est fénypontjaként bejelentette, hogy ő állja a ceppet.

A búcsúzkodás gyorsan lezajlott, s mindenki mehetett Isten hírével.

Tanszerláda

„Nem padokban ültünk. Külön asztalkát kapott mindegyikünk, amelyek soronként egymás mellé voltak tolvá, s felemelhető, zöld fedelük alatt tágas fiók volt a könyveink, füzetek, írószereink, mindenféle holmink számára. Ki is lehetett támasztani fedezékszerűen ezt a fedelet; s ha lecsuktuk, enyhén lejtett a hasunk felé, mint az iskolapadok. A fedőlap egy kis vízszintes darabban folytatódott hátrafelé, s ez alatt a rész alatt szintén volt egy fiók. Alacsony, kellemes kis íróasztalka volt az egész mindenség, s úgy hívták, hogy ,tanszerláda’.

Szókincsünk, a nemi élet és az emésztés köréből vett feltucatnyi trágárság mindegyike rugalmasan tudta pótolni a legkülönbözőbb igéket, főneveket, melléneveket, határozószavakat, s ilyen módon százával és ezrével szorította ki a használatból anyanyelvünk megfelelő kifejezéseit. Ezenfelül azonban még azzal is megkülönböztettük magunkat, azaz megkülönböztettük bennünket a pongyola és laza civil világtól, hogy itt lehetőleg más neve volt sokszor a legközönségesebb tárgyaknak is, mesterkéltn és félrevezető neve. Nemegyszer megtörtént, hogy odahaza szabadságon a szüleink nem értették a beszédeinket, és kénytelenek voltunk a kérdéseinket vagy feleleteinket visszafordítani a polgári nyelvre, ahogy Medve Gábor is visszafordította a kéziratában. Mikor olvasni kezdtem, eleinte megütdtem ezen. Miért nevezi a kimenőköpenyt rézgombos télikabátnak? Miért ír a gyengélkedő, az ismélés vagy a karabély helyett ilyen furá szavakat: beteg, tanulás, puska? Mintha nem is a közös gyermekkorunkról beszélne. Az én fülemnek süketen hangzottak ezek a meghamisított szavak. De aztán persze beláttam, hogy igaza van. S mégis, a tanszerládát ő sem tudta másnak nevezni. Az ő fiút is bántotta volna, ő is elviselhetetlen hazugságnak érezte volna, ahogyan írja, ha padnak, íróasztalkának vagy hasonlónak kereszteli el, s még talán leginkább azzal a megoldással kacérkodott, hogy szanlerdátának vagy lanteraszádának nevezi, mert így legalább kiküszöbölne az eredeti kifejezés csekély, de sajnálatosan félrevezető értelmét, s ugyanakkor nem térne el túlságosan az igazságtól. De hát akár tanszerláda, akár lanteraszáda – mert az első napokban csakugyan ilyesféleképpen hangzott nekiünk is –, én ezzel a kis zöld fedelű asztalkámmal barátkoztam meg a leghamarabb. Ez egyedül az enyém volt, és itt a tanteremben végre egy kis nyugalomhoz jutottunk.”

(Ottlik Géza: Iskola a határon)

Simon a műtőasztalon feküdt. Hason. Pedig csak hason utált feküdni. Oldalt és háton minden mennyiségben kedvelte a vízszintes testhelyzetet. Ráadásul kezeivel zöld lepedőt kellett eltartania az arcától, hogy levegőt kapjon. A lepedő a fejére volt terítve, s a rajta vágott gyári lukon keresztül babrált – operált! – a fején a doktor. A „betegben” kavaroxtak az érzések és a gondolatok, miután a műtősfű már leborotvtá a haját.

Egyfelől büszke volt magára, hogy mukk nélkül túri a szenvedést; hogy egyáltalán őt operálják, műtétileg belé avatkoznak.

Másfelől büszke volt barátjára, Somoskői doktorra is, aki ilyen sokra vitte, hogy az ország egyik legjobb baleseti sebészetének oszlopos tagjává vált.

Elérzékenyűlve gondolt apjára, akinek szinte minden nyavalyáját megörökölte, visszeres lábakat, pocsek fogakat és persze ezeket a daganatokat is. Még az öltözőben megszállta *Az utazás a koponyám körül* hangulata, mikor az XXL-es zöld papírruhát magára kötözte, s szeművegének balesetmentes elhelyezésén tűnődött. Majd mikor Somoskői a bőrét vágta, s hallotta, hogy milyen közvetlen a kapcsolat orvos, műtősfű és segédasszisztens között, ő is bekapcsolódott a beszélgetésbe. Elmondta morbid marhaságát a kivett „púp” további sorsáról:

– Formalinban magammal hordom, és ha bármit kérdeznek tőlem, amire nem tudok válaszolni, csak a kis

bestiára mutatok: ebben lakik az eszem, és másra nem emlékszem!

A naponta vérben gázoló egészségügyieknek is sok volt ez, ezért szelídebb vizekre evezett.

Hasát egyre jobban nyomta az ágy, keze zsibbadóban volt. A doktorral együtt töltött gyermekéveiről beszélgetett, az első hétről az iskolában, amikor lehányta őt oltásról az osztályterembe menet. Akkor lettek barátok. Aztán a padban óra alatt egymás fejére ültek, ez volt a DÖGÖNY, az unalmas percek kibekkelésére. Most ugyanazok az ujjak turkáltak benne, amelyek egykor a dögönybe nyomták ugyanezt a fejet. Kis műtét volt az is, ez is.

Simon egyáltalán nem bírta a vért, de a tizenöt éve a fejében viselt képződményt meg kívánta nézni. Diónyi rondaság volt, de sokkal kevésbé viselte meg az idegeit, mint a soron következő varrás. Utálta, ha érzékeny bőrét piszkálták. A dudor annyira a részévé vált, hogy muszáj volt látnia, mielőtt végleg megválík tőle. Arra nem emlékezett, hogy mikor érezte először az elváltozást a fejbőrén, de a „külső szem” általi első regisztráció mélyen belevésődött emlékezetébe.

Fogyatékos gyerekeket táboroztatott barátaival a Zemplénben, s egy nagydarab tolókoksis fiút tuszkolt felfelé a hegyoldalban, mikor mellészegődött Andris, aki már a buszon kiszúrta fején a hajhiányt. Se szó, se beszéd, nyomkodni kezdte a púpot, szinte kéjelegve tapogatta, dörzsölgette. Simon szerencsére már nem félt Andristól. Ő volt az első sérült, akivel közelebbi

kapcsolatba került, s akin keresztül megismerhette az „egészségesek” által csak elborzadással, távolról figyelt világot. Tudta, hogy határozottan elküldheti a fenébe, mintha csak egy ép emberrel tenné, ha az púpja fogdosására vetemedne.

– Andriskám, hagyj békén! Szaladj a többiek után!

A dundi óriásbébi, körülbelül harminc éves lehetett akkor, csak nem tágított. Simon kézzel nem tudta arrébb taszigálni koszos mancsát, mert visszagurult volna a tolókocsi az emelkedőn, így sikertelen könyörgései után csak a rugdalózás maradt, de ezzel a nemtelen fegyverrel sem sikerült távol tartani a „gyereket”.

Keze még jobban zsibbadt a zöld lepedőt tartva, ahogy erre a jelenetre visszagondolt. Most éppen valami löttel fertőtlenítette a sebet a doktor.

– Kész is vagyunk! – szólt elégedetten Somoskői, s kivette végre betege kornyadó kezéből a lepedőt. Simon föl pattant a műtőasztalról, kicsit émelygett. Az előkészítőben fizikailag és lelkileg összetört emberek ültek és feküdtek, véres végtagok, csepegő infúziók és agyig hatoló fertőtlenítőszag társaságában.

A műtétet két nappal ezelőtt, egy étteremben beszéltek meg Somoskőivel. Simonnak semmi kedve nem volt elmenni. Sajnálta egyedül hagyni feleségét, és saját magát is sajnálta, hogy nem kopott melegítőjében és csíkos köntösében olvasgat könyvespolca tövében, kockás pléddel betakarózva, forró teát szürcsölgetve. Az is bosszantotta, hogy ilyen drága helyre szervezték a

találkozót, ahová Dévai sose tenné be a lábát. Így Asztal örökbefogadását neki kell elővezetnie barátainak, akik ezért teljesen érthető módon bolondnak fogják nézni. De nem akart velük akadékoskodni. Azzal a két emberrel, akikkel nyolc évet töltött együtt, s akikkel az utóbbi néhány évben egyre gyakrabban ültek be valahová.

A trió harmadik tagját Fraknóinak hívták, akire apja hívta fel a figyelmét. Mivel Simon messze lakott az iskolától (nem volt körzetes gyerek), apja kísérte haza, s ezeken az utakon kedvére gyerekké válhatott megint. Játékaik népszerűségét az egyre növekvő gyerekcsapat mutatta, körülöttük bandukoltak haza a süvölvények, az öreg sületlenségeit hallgatva. Futballisták csapatait kellett kitalálni. A fociban járatlanoknak ekképpen segített:

– Hol játszik a tatabányai Csapó? Na és a honvédos Kozma?

Mikor a hosszú úton az összes osztálytárs elmaradt mellőlük – közel laktak, hazaértek –, apja kezét fogva Simon aznapi matek kettesét akarta elmagyarázni, mikor a sarkon két fekete foltos, porszívószerű kutyaival idős ember tűnt fel, egyik kezében a pórázokat, másikkal pedig ósdi ételhordót tartva. A jelenség önmagában is elvonta Simon figyelmét a magyarázkodástól, amivel aztán végleg felhagyott, mikor a kutya mögött megpillantotta Fraknóit. A fiú szép stílusban futott hazafelé, talpa majdnem a fenekét verte, s osztálytársa kiabálására sem lassított. De, mikor a kutya mellé ért, megszakadt a szép mozdulatsor. Az

ebek a kerítés mögött ugató társuk miatt elrántották gazdájukat, aki azonnal kibillent egyensúlyából, s majdnem frontálisan ütközött Fraknóival. A fiú ügyesen elszalomozott mellette – síelni is járt –, de felívelő jobb talpa pont az alumínium ételhordó alján csattant. Ennek következtében a toronyszerűen összerakott építmény – leves, főétel, sütemény – kirepült a fekete vastartóra felhúzott szerkezetből, s kis röppálya után a járdán landolt. A leves – a szokásos zöldségleves, amit évtizedekig evett az ország az üzemi konyhákban – a kanális felé csordogált, a süteményes alumíniumlábos csörömpölve elgurult.

Az esemény annyira magával ragadta a két Simont, hogy miközben keresztülvágtak a Városmajoron, végig Fraknói hőstettén nevetgéltek. S mire az ifjabbik újra erőt vett magán, hogy ismertesse matematika kettesének születési körülményeit, már a sakkozókhoz értek. A gesztenyefák alatt álltak a betonlapokból összerakott asztalok, fedlapjukon nyolcszor nyolcas pepita mezővel. Az apa, aktatáskáját a hóna alá csapva, s egyik lábáról a másikra állva, órákig el tudta nézni ezeket az amatőr partikat. A gyerek viszont unta a dolgot, de egy-egy játékos karaktere mély nyomot hagyott benne. Volt, aki szótlanul és mozdulatlanul, rettenetesen összpontosítva játszott, volt, aki izgett-mozgott, rázta a térdeit, volt, aki egy-két szóval magyarázta lépéseit, s volt, aki végigszövegelte a csörtlét. A verbális hadviselés legnagyobb alakja Pajtikám volt; mindenkit így hívott a ragadványnév viselője. Mórckásan előrefésült fekete

haja, rekedt hangja, s állandóan széles jókedve volt a kisembernek. Ha nem dumált, füttyült. Kizárólag sakkórával játszott, egész rituáléja volt annak, ahogy egy futó a3-c1, vagy egy bástya a1-c1 lépés után hüvelykjével odacsapott a negyvenöt fokban felfelé álló fémlapocskára, hogy az övé a továbbiakban lefelé, ellenfeléé viszont fölfelé álljon. Folyamatosan nyomta a süketet, s mikor közel járt a mattoláshoz, így kiáltott partnerére mutogatva, s a bámészkodókra kacsintva:

– Hallottam, hogy beszart, mert rotyogott!

Ezt a csatakiáltást mindig megvárták Simonék, de utána már húzta apja kezét a fiú.

– Menjünk már!

A hátralévő pár száz méteren aztán kénytelen volt előállni a farbával.

– Kettést kaptam matekból.

Az apa nem sokat problémázott, inkább viccelődött és gúnyolódott a gyereken, mintsem szidta, vagy fenyegette volna. De otthon nem állta meg, hogy ne énekelje el a győzelmi himnusz.

– Kettést hozooott, kettést hozooott, ünnepeljüük a hősi bajnokot!

Közben karjával vezényelt, s vigyorgott hozzá.

Be kell látnunk, ez a nevelési mód elüt a makarenkói elvektől, csakúgy, mint a modern pszichológiát felhasználó gyermekbarát pedagógiai módszerektől, de igen eredményes. A gyerek szégyenkezik, és nem akar soha többet kettést kapni. Tanul.

Ráadásul Simon apja a maga által kifejlesztett cinikus nevelési iskolát szeretettel és könnyedén alkalmazta, s hagyta, hogy fiai vele is viccelődjenek, ha hibázik. Történt egyszer, hogy egy kommunista szombaton egyik kollégájával kiment a Népstadionba, kettős rangadóra. Ebédelni nem maradt idejük, s a meccsen pechükre összetalálkoztak Kázmér bácsival. Ezalatt Simont és bátyját zsúrba vitte édesanyjuk, Simont épp Somoskőiekhez, s úgy volt megbeszélve, hogy apjuk szedi össze őket dolgavégeztével. Már minden gyereket hazavittek, de Simonért nem ment senki. Többórás késéssel, igen feldúlt állapotban befutott édesanyja, taxival. A piros-fehér kockás szegélyű Zsiguliban már bent ült a bátyja.

- Apátok rosszul lett a meccsen, de már otthon van, holnapra kutya baja sem lesz.

Simon másnapra mindent kiderített. Apja Kázmér bácsi éhgyomorra fogyasztott házipálinkájától lett rosszul, s hazafelé le kellett szállnia a buszról. Lefeküdt egy sakkasztalra a parkban. Kutyások találtak rá, amint feje alatt aktatáskájával delirált, s látván, hogy nem szakavatott alkoholistával állnak szemben (illetve fölött), hazasegítették az éremlygó férfiút. Aki néhány hét múlva újra énekelni és vezényelni kezdte a győzelmi himnuszt egy földrajz hármass miatt (azzal is kijön, sajna, a ritmus!), mire leleményes fia üvöltve így riposztzott:

- Kosztolányi Dezső téren részegeskedett, részegeskedett...

Apja fuldoklott a röhögéstől, és csapkodta a térdét.

Fraknói felső tagozatra Simon legjobb barátja lett. Ezeket a felnőttkori találkozókat ő kezdeményezte, s mivel tartósan külföldön vállalt munkát, más alkalmuk nem is volt a beszélgetésre. Néhány óra alatt fölidézték a régi emlékeket: a DÖGÖNYT éppúgy, mint az ételhordó szétrepülését. Egy botrányos rajzóra is rendszeresen terítékre került. Virágot kellett vinniük modellnek. Simon a szünetben fogadott a Lajával, hogy meg meri-e enni Simon sárga színű nárciszát. Lajának éppen mindenevős korszaka volt, hol papírzsebkendőt, hol radírt, hol krétát majsolt. Először csak passzióból, aztán már pénzért. Egy darabig alkudoztak, aztán megállapodtak húsz forintban. Egyetlen baj volt csupán: túl későn született meg az alku. A szigorú tanerő épp akkor érkezett a terembe, mikor Laja a virág szárát már a szájába tömte, és a nagy sárga szirmok az állától az orráig eltakarták a képét. Sikerült úgy a helyére slisszolni, hogy a tanár ne vegye észre kérődzését, de a beavatottak nem bírtak magukkal. A jelentés után Simon *bedugta az öklével a száját, s mikor leültek, lehajtotta a fejét a padba, s a könnye potyogott.*

Tudta, hogy most rettenetes óra következik. Az egész osztály egyetlen, hullámozó rekeszizom, amit képtelen erőfeszítéssel szorít le a halálos röhögés. A forró röhögés forró láza lüktet a vérvörös arcokon, és a halántékok kidagadnak. Mindenki a pad fölé hajol. A csönd, melynek fenekén egy esetleges kipukkadás borzasztó réme vonaglik, ingerlően

zúg a fülekben. És vannak elszánt, vakmerő gazemberek az utolsó padokban, akik még feszítik a kritikus hangulatot.

A padokban tárolt gyurmájukból töltényt gyártanak, és a falakon lógó munkásmozgalmi témájú, realista festményeket veszik célba. Lenin tar homlokán szürke plecsni képződik, előrevetítve Gorbacsov vörösét. Mindenki izeg-mozog, Laja kitartóan rágja a szirmokat. Amilyen a diákszerencse, a tanerő nem a falatozót szúrja ki, hanem Simont:

– Miért nem rajzolsz, fiam?

Simon vigyázzba pattanva jelenti, hogy az egyik barátja véletlenül megette a modelljét...

Az agilis pincérnők nem hagyták őket nyugodtan nosztalgiázni, újabb rendeléseket akartak felvenni. Pedig azért is jöttek erre a drága helyre, mert itt egy adott összeg befizetésével mindenki kedvére ehet és ihat, amennyi csak beléfér. Csak egy-két különlegességet és a rövidített számolják fel külön.

Simon az előételeket szerette a legjobban az ilyen helyeken, mindent végigevett a disznósajt kivételével. Készített magának egy magyaros tálát: töpörtyű, lilahagyma, erős paprika, kolbász, hideg disznósült volt rajta. Aztán egy vegyes tálát: sopszkasalátát, trappista sajtot, füstölt sajtot, kis babsalátát, aszpickos marhanyelvet, egy heringet, téliszalámit, s egy szelet tojást helyezett rá. Ez körülbelül a háromszorosa volt annak, amit egy hétköznapi vacsorára elfogyasztott, de megvolt az éttermekre bejáratott evési technikája.

– Lassan, nagyon lassan és sok pihenővel kell enni
– magyarázta barátainak. Számára amúgy sem volt megerőltető komótosan táplálkozni. Állandó társalgása akadályozta a kapkodásban. Kiforrott beszélgetési módszert alkalmazott: ha ő akart enni – pláne halat! –, akkor rövid kérdésekkel beszéltette áldozatát, ha viszont pihenésre volt szüksége, mondjuk egy jókora csülök betermelése után, akkor hosszú és már régebben „bevált” történeteket mesélt. Beválnak minősült, amit már legalább háromszor előadott, s az alkalmi hallgatóság nevetéssel, vagy későbbi visszautalásokkal értékelte a produkciót. Régi barátai körében bátrabban mesélt új történeteket, melyeknek ő maga volt a főszereplője, s rendszerint valamilyen szerencsétlen figurát alakított. Dévai ötletének elővezetése, hogy vegyenek egy Asztal nevű lovat, még új történetnek is ijesztőnek tetszett. Ezért most az első módszerrel élt, és a Franciaországban dolgozó Fraknóit faggatta, aki lelkesen mesélt munkájáról, családja életviteléről, a francia kisvárosi létről.

– A legjobban a szomszédban lakó lengyel családdal jövünk ki, nagyon kedves emberek. Lakik a közelünkben egy Szerbiából menekült magyar fickó a családjával, a nő nem is tudom milyen nemzetiségű, talán horvát – gondolkodás közben egy olíwabogyót fejtett le a magjáról –, szóval, velük is jól megvagyunk. Ez a pasi nagyon érdeklődik a mai magyar irodalom iránt, be is kell most szereznem neki néhány könyvet, amíg itthon vagyunk. Végzettsége szerint matematikus,

s állandóan talányos feladványokkal bombázza a gyerekeit. A múltkor, mikor náluk jártam, az íróasztalával kapcsolatos feladattal kínoztta a kicsiket:

– *Ha e felépítmény nélküli, sima lapú, a XVIII. században kedvelté vált, késő barokk íróasztal lábainak száma, és ebben ne sejts ravaszkodást, négy, és ezen íves lábakat gazdagon borító sárgaréz veretek és berakások közül, a lábak csigás végződését teljesen elfedő, aranyozott réz akantuszlevelek közül, mely díszítmények az asztal konstrukcióját hangsúlyozzák, és színbeli, formai gazdagságát növelik, lábanként egy félmeztelen nő hajol ki, és ezenfelül egy nőre átlagban két cicit számolhatunk, hány cici van akkor a szobában, gondolkodási idő nincs!*

A gyerekek az évek során más-más módon szeppentek meg az apjuktól (és az tőlük); fentről lefelé a következőket választották.

– Nyolc.

– Tessék?!

– Végtelen.

A nyolcas, a nagylány, azonnal kiszaladt, estig nem szólt az apjához, a tessékes, a középső fiú, később, mikor a szoba üres volt, visszaosont, ne féljete, suttogta, és megsimogatta a hideg rézhalmokat. A kicsi a végtelenes lányka, szemtelen nyílt pillantását egy ideig állta a férfi, aztán ráripakodva kizavarta a kölköt; nagy csönd lett. Nemrégiben meg azzal a marhasággal fárasztotta az ismerősöket, hogy egy százezer főnyi török sereg be tudna-e venni egy telefonfülkét.

Simonnak sikerült megbirkóznia második adag előételével is, s újból az iskolásévekre terelte a szót. Láta gyerekkori önmagát, amint *a kisdíák ott gubbaszt a zöld viaszkosvászonral vont asztalnál, kezében toll, előtte papír*. Küszködik a feladattal: mit is kéne írnia, hogyan is kezdje, aztán pár soron túljutva jönnek a helyesírási gondok, nyüglődés az egész. Mindezekkel együtt nem sikerültek rosszul otthon megírt fogalmazásai, jelenlegi asztaltársainál jobb magyaros volt. Somoskői mindig példásan teljesítette a feladatot (bevezetés, tárgyalás, befejezés), de kevés egyéni ízt ültetett mondataiba. Fraknóit meg nem is érdekelte az egész, csak annyit teljesített az iskolában, amennyi az otthoni botrányok elkerülésére elegendő volt. Fogalmazásból azt a taktikát választotta, hogy egyszerűen és precízen beszámolt tapasztalatairól a megadott témában. Barátai körében nagy sikert aratott „Egy estém otthon” című házidolgozata:

Ma délután az ebédlőben az asztalnál rajzoltam. Sakktáblához hasonló kockázatot kellett készíteni. Először kihúztam az egészet tussal, azután a kockákat ki akartam tölteni ecsettel. Ekkor odajött az asztalhoz Károly öcsém, és mivel nem látott jól, fölkapaszkodott, meglökött, és az egész rajz tönkrement, mert a tele ecset összemázolta. Dühömben Károlyt nagyon elvertem. A sikert nem csupán a fogalmazás szemtelen rövideége okozta (minimum másfél oldalt kellett volna írni!), hanem az, ahogy a szerző el mert rugaszkodni a valóságtól. Mindenki tudta

az iskolában, hogy Fraknóinak nincs öccse, hanem húga van, akit valóban jól elagyabugyált időnként.

– Ezt bámultuk benned, hogy át merted írni az életet – mondta Simon. – Én még néhány éve is képtelen voltam arra, hogy máshogy mondjak el valamit, mint ahogy történt, illetve ahogy én megéltem és vissza tudtam rá emlékezni. A nyelvtanulásnál volt emiatt a legtöbb problémám, görcsösen ragaszkodtam a valósághoz, amit viszont nem tudtam idegen nyelven kifejezni. A tizedik némettanárom, a zseniális Pálma néni vezetett rá arra, hogy egy adott kérdésre csak olyat válaszoljak, amit el tudok mondani németül. Egyenes, vagy KATI szórend, mindegy, csak értelmes legyen. Senkit nem érdekel, hogy mit olvastam utoljára, vagy mit láttam a moziban, illetve milyen egy estém otthon, csak azt figyelik, hogy jól mondom-e. Nem véletlen Fraknóikám, hogy te már alsó tagozatban tudtál németül.

Simon ezt már a tárkonyos raguleves kanalazgatása közben fejtette ki. A levesek jelentették számára a legtöbbet az ételek közül: otthont, forróságot, energiát, gondosságot. A raguleves után kis adag halászlét merített csészéjébe, aztán pedig francia hagymalevest pirítóssal. A többiek különféle húsokat süttettek ki maguknak. Simon kihagyta a főételt, s a desszertnél ért össze tápláléklánca barátaival. Egyhangúlag somlóit rendeltek.

Simon és Somoskői a lelkét is felemelte: pipára gyújtottak. Simon jobban szeretett szivarozni, de

tudta, hogy társaságban a pipafüst népszerűbb, mint a bűzölgő szivarcsutka. A pipázást nem a bonyolultsága miatt kedvelte kevésbé, hanem mert a dohány íze-illata finomabb volt szivarformában. Nem volt igazi nikotinista, csak amolyan kocadohányos, havi két-három rágyújtással. Megértette a bagósokat – Ottlikékat a hajón a Memphissel, és Robert de Nirót, ahogy a világ legfontosabb aktusaként letüdőzött egy slukkot –, s megértéssel fogadta a dohányzás ellen küzdők törekvéseit is. Gimnazista korában együtt járt Somosköivel fizika előkészítőre. A tanárnő többször elmondta nekik, fiúk, *ha a műveltség szabná meg a társadalmi értéket, akkor minden budapesti úri családban a házitánítót kellene az asztalfőre ültetni, mert ő a legműveltebb.* Mivel ez az óhaja soha nem teljesült, ezért az órákat egy kocsmában tartotta. A helyiségben olyan füst gomolygott, hogy alig láttak el a spirálfüzetükben sorakozó képletekig, folyamatosan dörzsölték szemüket a maró fájdalom enyhítésére, s kényszeredetten köhécseltek. Tanárnőjük a tőlük beszedett csinos óradíjat kizárólag langyos sörre, cigarettára és taxira költötte. A két fiú akkor fogadta meg, hogy soha nem fog cigizni, és ezt be is tartották.

Pőfékeltek pipájukkal, megelégedéssel gondoltak sorsukra. Az akolmeleg gyermekkorból tisztes polgárokként jutottak vissza Budára. Fraknoi ugyan csak néhány napra, de mégis együtt voltak megint. Mindegyiküknek megvolt a maga asztala, s ezekért az „asztalokért” meg is dolgoztak keményen. Normális

viszonyok között küzdöttek meg a helyükért, csak a hétköznapi gáncsokkodásokat, hátbatámadásokat kellett kivédeniük. Nem volt se forradalom, se háború.

Fraknói félig-meddig szülői kényszerből, Simon pedig önszántából választott olyan utat, mely nem volt neki való. Fraknóit már kisiskolásként feltaláló mérnökként tartották számon, Simont pedig human beállítottsága és különleges érzékenysége miatt lélekbúvárnak szánták. Ám Fraknói az orvosi, Simon a műszaki pályával kísérletezett. Előbbi közelebb állt rákényszerített hivatásához, mint utóbbi önként vállalt szakmájához, mégis Fraknói kapitulált előbb. Egyszerűen hányingere lett, ha kinyitotta az anatómiakönyvet. Simon három évig bukdácsolt a műszaki egyetemen, hogy a végén majdnem kitűnő eredménnyel zárja le tanulmányait ugyanott. Minden energiáját lekötötte az a kihívás, hogy megfeleljen egy olyan területen, amelyhez sem tehetsége, sem hozott tudása nem volt elegendő (még azt sem tudta, hogyan kell vonalzóval merőlegest állítani, és mi volt a rajzlapon, amikor tórusz áthatását kellett megszerkeszteni gömbbel – ráadásul a nagyelőadó húsz centi széles falapján, mely az egyébként gyönyörű, Singer acélműben gyártott vasszerkezetre volt felerősítve). Mégis, az akkor még katonai fegyelemmel működő óriásgépezetben megtanult sok mindent, ami addigi életéből hiányzott. Elsősorban: veszíteni. Kudarcot vallani. Másodsorban: küzdeni. Állni a sarat. Minden vizsgára az apja által szajkózott mondással

érkezett: „Nem az a legény, aki üt, hanem aki állja!” Negyedikre azért sikerült javítania, mert addigra kiismerte az Iskola viszonyait, a civilek számára soha meg nem érthető alakoskodások helyes kezelését – például nincs olyan, hogy: „nem tudom” –, s végre beindult a másik agyféltekéje is. Nemcsak intuíciók léteztek számára, hanem logika is.

Simon apja otthon sosem ült asztalhoz, amikor írt. Feje és görnyedt háta mögé stószolt hét-nyolc kispárnát – ezek általában igencsak rongyosak voltak –, a lábait pedig felhúzta. A combjára fektetett irkán dolgozott. Simon sokáig úgy gondolta, hogy a börtönévek alakították ki apja fura szokását. A gyűjtőben nappal nem volt szabad még ráülniük sem a priccsükre, nemhogy ráfeküdniük. Az ávosok ezt folyton ellenőrizték a kis ablakon. Akit ülve találtak, az két nap sötétzárkát kapott. Ötvennégyben állva hallgatták a német-magyar döntőt, s úgy álltukban a politikai foglyok nem is voltak olyan csalódottak a vereség hallatán, mint „szabadon ülő” honfitársaik. Sőt! Egész életükben magukkal hordták ezt a kis különállást a nemzettől. Valamifajta lelkiismeret-furdalás keveredett bennük a kárörömmel az elvesztett világ bajnokság miatt. Nem tudtak tiszta szívből drukkolni, és nem bánták, hogy kudarcot vallott a rendszer legkiválóbban működő gépezete, az aranycsapat.

A börtönt tizenhárom éves korában tudta meg Simon, hogy aztán több mint húsz éven keresztül az ott átélt

apai örömöket hallgassa. Az asztal nélküli írás valódi okára sokkal később jött rá, a nagyapjáról készült monográfiából:

Otthon legszívesebben a kanapén dolgozott, fekve, mert hátfájós volt. Felhúzta a térdét, arra egy rajztáblát tett, s azon jegyzetelt. Régi egyetemi iratokból és más, kidobásra ítélt papírlapokból hajtogatta kis füzeteket, ezekre írta, rendszerint ceruzával és igen szép, jól olvasható írással az éppen olvasott könyv jegyzetelésre kiválasztott sorait.

Tehát a nagypapa többkötetnyi tudományos művének jó részét szintén a térdén írta! Simon a genetikailag kódolt szokást húszéves koráig gyakorolta, mikor is be kellett látnia – beláttatták vele: megbukott! –, hogy sosem lesz belőle mérnök ezzel a fekvős technikával. Sem az ábrázoló geometriát, sem a mechanikát nem tudja így megtanulni. Felső koráig nem is volt saját asztala – pedig *akkorát nőttem, s ezt a családnak is észre kellett vennie, hogy ebédnél már egy teljes asztaloldal kijárt nekem* –, gimnáziumi éveiben meg csak akkora, amelyen egy A5-ös füzet, meg egy toll fért el. A bukás után bátyja óriási asztallapot eszkábált kisasztala tetejére.

Az egyetemi évek alatt hajnalonta újságot hordott. Nehezére esett a korai kelés. Télen hamar fölfázott, ezért a járatot megszakítva, sokszor betért a Góllövőbe egy szíverősítőre. Első alkalommal nem ismerte még az ottani szokásokat. A pulthoz lépett, s kért egy barackot. Tornáztatta elgémberedett ujjait, majd felhajtotta az

italt. Ahogy az égető folyadék végigsiklott nyelőcsövén, kellemes bizsergést érzett a lábában, s a poharat lerakván, a pultra támaszkodott. Valami mégse stimmelt körülötte. Csak lassan jött rá, hogy az a kellemes kocsmai zsongás hiányzik, ami nélkül nem is kocsmá a kocsmá. Teljes csönd honolt a helyiségben. Körülnézett: minden szempár rászegeződött. Kétségbeesve oldalba lökte szomszédját.

– Mi történt?

A tagbaszakadt férfi csak ennyit szólt:

– Ez a Lajos helye!

Simon azonnal megértette, hogy birtokháborítást követett el, s odébb húzódott. Nagy szerencséjére, mert rövidesen megjelent Lajos, a maga teljes valójában. Zsíros fekete hajú, nagydarab ember volt. Csak az illemhelyre ugrott ki egy pillanatra. S amilyen a vakszerencse, Simon ismerte már régről: a púdergyárban találkoztak, ahol a fiú bukott egyetemistaként dolgozott. Lajos volt ott a mindenes. Ő töltötte föl a nagy adagolóüstöket hajzselével és krémpúderrel. Simont hat órában foglalkoztatta – feketén természetesen – a Pest széli kerület későbbi polgármestere. Első két nap áttetsző-égszínké hajápolót kellett műanyag tégelybe nyomnia. Ili nénitől tanulta a módját. Az idős asszony iszonyú tempóban rakta maga elé jobbjaival a tégelyt az alumíniumlemezzel borított asztalra, jobb lábával nyomta pedállal a zselét, s bal kézzel tolta el a teli tégelyt, hogy jobbal kezdjen mindent előlről. Ha nem szólt volna állandóan a befőttesgumival

körbetekert, laposelemekkel kiegyensúlyozott Sokol rádió, akkor ez a munkazaj csattogott volna: takk – plötty – takk, takk – plötty – takk... S a ritmusnak – mint minden fizikai munkában – óriási jelentősége volt (lett volna, ha hallható), ha az ember ráérezte: folyt a zselé, ahogy a csövön kifért! Ám Simon nem tudta felvenni ezt a ritmust, hamar elfáradt a monoton mozdulatsortól, így nála így alakult a rímképlet: takk – takk – plötty, vagy plötty – plötty – takk. Ilyenkor a fémlapon landoló kedves, rezgő kék kupac a selejtbe jutott. A szocializmus végén éledező géemkás kapitalizmusban ezt nem nézték jó szemmel.

Simont másik gépre helyezték.

A teli edényeket kellett műanyag fedővel lezárnia, egy szintén lábpedállal működtetett berendezéssel. A pontatlanul végrehajtott feladat itt még nagyobb károkat okozott, ugyanis a nem tökéletesen tengelybe irányított ütéstől végigrepedt a tégely, s nem csak a zselé került szemétkbe.

Simont erről a gépről fél nap után levették.

Akkor kezdett púdert nyomni. Tubusba. Ami ott mellément, azt a cipő és a nadrág bánta. Nem volt a gép alatt asztal, a levegőbe lógott a berendezés csapja. Simont az ötödik napon hívatta a főnök. Öt családi ház pincéjében működött a cég, s az egyik üzem fölötti lakásban rendezték be a vezetői irodákat. A kertváros összes kutya megugatta a fiút, míg elért a „központba”, ahol a tulaj nagy asztal mögött ülve gondterhelten rendezgette papírjait. Föl sem nézett.

– Ki vagy rúgva! – közölte egykedvűen.

Simon biccentett, s távozott.

Pont akkor töltötte fel újra a zselényomót a Lajos, mikor Simon visszaért. Pár perc alatt összepakolta a holmiját, elköszönt Ili nénitől, kezét rázott Lajossal, s örökre elhagyta a manufaktúrát.

Fura volt újra látni egykori kollégáját. Sose gondolta volna róla, hogy egy ivó „főtörzse”, ráadásul ekkora tekintéllyel felruházva. Lajos nem ismerte meg Simont, aki a nagy izgalomra bedobott még egy felest, ami már egész testét kellemesen bizsergette.

Két asztallal odébb meglátta egyik vidéki csoporttársát, aki töretlenül haladt az alkoholizmus útján. Peti vonzotta a bajt. Ő volt Simon látókörében az egyetlen olyan ember, akit többször is megvertek a pesti éjszakában. Pedig szelíd fiú volt, rendezett szakállt viselt, és a légynek sem tudott volna ártani. Hol a Józsefvárosban ütötték fültövön, hol a Ferencvárosban vágták kupán, egyszer pedig Újpesten fejezték le. A tragikus események másnapján is mindig bement az egyetemre, harci díszként viselve ütlegei nyomát: felhasadt szemhéját, lila-zöld halántékát, hiányos felső fogsorát. Nem csak szelíd, értelmes is volt, de a szellem embereiből is kiváltott valami ellenszenvfélét, az oktatókat egyenesen szadizmusra sarkallta tétovasága. Útépítés tantárgyból annyi büntetőfeladatot kapott Mentés tanár úrtól, hogy a harmadik emeleti gyakorlóterem összes asztalára sem lehetett kigöngyölíteni a félév végére az általa tervezett

szakasz hossz-szelvényét. Egy mezei diák maximum ötven centiméter hosszú rajzzal bajlódhatott, Petié meghaladta a harminc métert. Olyan kitartással és birkatürelemmel viselte ezeket a csuklóztatásokat, hogy végül a gonoszabb tanárok is elismerték teljesítményét, s jobbára jelessel honorálták munkáját. Peti „állóképességét” viszont nem belső tartása, hanem a szilvóriumok táplálták. Most is több üres kisüstis pohár és korsó sorakozott előtte az asztalon, s bárgyú tekintettel nézett a semmibe. Simon jobbnak látta elhagyni a Góllövőt, mielőtt Peti lecsap rá, és végtelen történetekbe kezd.

No, de mindez régen történt, most örült Simon, hogy együtt lehet a barátaival, s újabb közös emlékeket eleveníthet fel velük. Például zenészpályájuk kezdeteit. Olajos nevű osztálytársuk megkérte Somoskőit, hogy vegyen föl neki Boney M-et, mivel neki volt akkor a legkorszerűbb kazettás magnója. Olajos pechére Fraknói és Simon épp vendégségben jártak Somoskőinél, s hamar letérítették a fiút a helyes útról. Rávétték, hogy saját szerzeményeikkel töltsék meg a kazettát. Olyan kilencvenperces mű született, mit élő ember azóta sem bírt végighallgatni. Somoskői a zeneszámok között belebömbölt a mikrofonba:

– Élsz még, Olajos?

A hangszerpark a következőképpen festett: 1 darab bolgár akusztikus gitár, 1 darab basszusgitár, Legóból építve, 1 darab Pille típusú, szovjet–finn koprodukcióban gyártott elektromos orgona, valamint

lábosfedők és kanalak nagy mennyiségben, 2 darab műbőr borítású puff. Végül, de nem utolsósorban: 3 darab mutáló férfihang. A fiúk dicséretére legyen mondva, három év alatt annyira megtanultak zenélni, hogy az egyik patinás gimnázium iskolarádiója rendszeresen sugározta műveiket. Simon a zenéléshez a tévéből merített ihletet, mivel a nyolcvanas évek elején egyre több külföldi koncertet sugárzott az egyes adó. Simonéknak akkoriban két tévéjük is volt, mindkettő Junoszty márkájú. Egyik az asztal tetején, másik az asztal alatt üzemelt. A fölsőn volt élvezhető a kép – amennyiben az ember a két teleszkópos fémrudat megfelelő ideig mozgatta, illetve spárgával fix ponthoz kötötte –, az alsón pedig a hang. Simon tátott szájjal nézte alvó édesanyja mellett híres névrokona Centrál Parkból közvetített koncertjét. A következő nyarat végiggitározták különböző vándortáborokban, még az éjszakai gyalogtúrákat is pengetve tették meg. Az egyik hajnal egy zempléni aprófaluban érte őket, ahol a kultúrházba lopózva, a pingpongasztalon hajtották álomra fejüket, hangszereiket szorongatva.

Simon ásítva az órájára pillantott. Már csak húsz perc volt záróráig, s neki még volt egy nagy témája. Dévai javaslatát akarta elővezetni barátainak.

– Van egy ismerősöm, aki lovakkal foglalkozik. Azt szeretné, ha többen örökbe fogadnánk egy Asztal nevű csikót. Ez annyit tesz, hogy tizen, tizenöten összeállunk, és közösen fizetjük ki a ló háromszázötvenezer

vételárát. Ezért cserébe kijárhatunk Csobánkára lovagolni, meg gondozni a paripát.

Fraknóinak tetszett az ötlet.

– Ha tizenöten vesszük meg, az körülbelül huszonháromezer forint fejenként. Szerintem annyit megér, s Matyi fiam imádja az állatokat.

Somoskői nem volt annyira lelkes, kényszeredetten kérdezte:

– Miért van ilyen hülye neve a lónak? Ilyen alapon Tanszerládának is hívhatnánk.

– Mindenképpen a-nak kell lennie a kezdőbetűjének, mert a szülei is a betűsök, s ez így szokás a lovaknál. De nem csak ezért lett Asztal a neve, hanem azért is, mert a kereszta pja, Dévai barátom úgy tartja, hogy az emberiség történetének egyik legfontosabb pillanata volt, amikor az Ember asztalhoz ült.

– Érdekes barátaid vannak! – szakadt ki Somoskőiből a röhögés, majd serényen szedelőzködni kezdett. Simon így is elégedett lehetett: egy biztos gazdája volt már a pacinak. Örömeben nem figyelt oda fizetésnél, s a pincérnő átvágta egy ötszázassal.

Oltár

„És a kapu tornáczában két asztal vala egyfelől, és másfelől is két asztal vala, hogy azokon öljék meg az egészen égőáldozatot és a bűnért való áldozatot és a vétekért való áldozatot. És oldalt kívül, északra onnét, hol felmennek a kapu ajtajához, két asztal vala, és a kapu tornáczának másik oldalán is két asztal. Négy asztal egyfelől, és másfelől is négy asztal a kapu oldalán; nyolcz asztal, ezeken ölik vala az áldozatot. És négy asztal vala az égőáldozatra faragott kőből, másfél sing hosszú és másfél sing széles és egy sing magas; ezekre teszik a szerszámokat, melyekkel az égőáldozatot és egyéb áldozatot ölnek.” (Ezékiel 40,39–44)

– Mi van? Most akkor hány asztal van összesen?
Ezeket kizárólag magától kérdezte Simon, mert egyedül volt az erdő közepén. Már harmadszor olvasta végig Ezékiel próféta sorait, de sehogy sem állt össze lelki szemei előtt az a tér, melyet a szerző láttatni kívánt. A Bibliáján kívül nem volt nála semmi, se papír, se toll, hogy felvázolja a tényállást, a tornáccal, kapukkal és az asztalokkal. Egy gallyal megpróbálta az avarral borított földre rajzolni az áldozati hely elrendezését, de nem sikerült. Újra elolvasta a szöveget. Hol nyolc, hol pedig tizenkettő tűnt a helyes megoldásnak.

– Feladom! Visszamegyek a kisházba, hátha találok egy újabb fordítású Bibliát. Ha nincs, akkor este kérek

egyét András bácsitól. Ha van egy kis ideje az öregnek, akkor rá is kérdezek, ő hogyan értelmezi ezt a szakaszt.

Félhangosan beszélt, tudta, hogy senki nem jár arra. Már három napja egyedül csatangolt. Csak reggel és napnyugtakor találkozott András bácsival, a lerobbant kúria ebédlőjében. Átvágott egy bozóton, az ösvényen egyre világosabb lett, ahogy ritkultak a fák. Felfelé caplatva egy tisztásra ért. A Mecsek legszebb völgyében találta magát. Távol, a szomszéd hegy oldalában birkák legelészték. Néhány lépésnyire farönkökből eszkábált asztal és pad állt. Odament, leült. Kis ideig gyönyörködött a májusi napfényben fürdőző mediterrán tájban, aztán gondolatai visszatértek Ezékiel soraira. Az égő- és egyéb áldozatokra.

Néhány éve vitt már bárányt a vállán, mikor Keller Péter barátjával magnóra vették az állat bégetését. A Nagyboldogasszony-templomban árnyjátékban mutatták be Káin és Ábel történetét, Simonra Ábel szerepét osztották. Hónapokig lázasan készültek az előadásra. Az utolsó hetekben már összefolytak a nappalok és az éjszakák. Képeket és hangokat gyűjtöttek, vitatkoztak, szerveztek, zenészekkel és grafikusokkal tárgyaltak. Hatszor nyolc méteres keretet barkácsoltak az A0-ás pauszpapírból összeillesztett vetítívászonnak. A szembemiséző oltárt minden próba előtt elhurcolták a sekrestyeajtó mellé, kellett a hely az óriási pauszvászonnak. Az oltárt nyolcan bírták csak el, a pityókás éjjeliőrök örültek, hogy valami dolguk akadt az üres éjszakában. A hívek közül többen

megbotránkoztak az oltár elmozdításán, mondván, a templom nem más, mint az oltár köré-fölé épített ház. Úgy kell állnia a helyén, mint a kősziklának. Kellerék érezték az okfejtés rosszmájúságát, mivel a hívek azelőtt soha nem emeltek szót, ha busás bevételeket hozó koncertek miatt mozdították el az oltárt, szeretett kanonok uruk parancsára. Nem volt idejük teológiailag elmélyülni oltárügyben, de azt tudták, hogy az úgynevezett szembemiséző oltárok csak a II. vatikáni zsinat után jöttek divatba, a templomok főoltárai természetesen mozdíthatatlanok maradtak. Az akadémikuskodás a Keller iránti bizalmatlanságot fejezte ki, mert a templomjárók nagy része linknek és forrófejűnek tartotta az ifjú gyógyszerészt. Ennek ellenére, vagy tán éppen ezért, Keller vonzotta magához a fiatalokat, s húszas éveinek legjavát szolgálatukra fordította. Sokakat a hit útjára vezetett, elsősorban olyan családok sarjait, kikben megvolt a nyitottság a katolicizmus felé, ám a szocializmusban megszakadt családjuk vallásos hagyománya. A Keller-csapat tagjai igyekeztek kerülni a vitát az őshitűekkel, de folyamatosan képezték magukat, hogy kiélezett helyzetben ne mutakozzanak felkészületlennek. Simon kapta a feladatot, hogy gyűjtse össze az oltárokról, amit róluk tudni illik. Lelkesen vetette bele magát a munkába, s mint a Nagyboldogasszony-templom ministránsát, szívesen fogadták a különféle felekezetek képviselői. Magnóval ment, s miniinterjúkat készített. Egy hétvége alatt elintézte a dolgot. Szombat este kezdte

a pesti bérház földszintjén berendezett hitközségi teremben. A rabbi nem volt ott, de a kántor szívélyesen fogadta, s megmutatott neki mindent. A polimer kazettán érces hangú szavak rögzültek.

Középuött emelvény és ezen a tóraolvasó-asztal látható. Az emelvény héber neve bimá (a görög bimé szóból). Az emelvényre hajdan hat lépcső vezetett fel, a hetedik lépcső egyúttal az asztal szerepét is betöltötte. Erre helyezték, innen olvasták a tórát, vagyis Mózes öt könyvét. Újesztendő napján itt fújták meg a kosszaroból készült ősi kürtöt, a sófárt, ezt járták körül sátrak ünnepén az ünnepi csokorral, és több imát ugyancsak itt mondott el a gondnok szerepét is betöltő kántor, a hazan. Mindmáig itt díszítik, itt „öltöztetik fel” a Tóratekerceset, ezért széket is helyeznek mellé. Az emelvény a hagyomány szerint megfelel a hajdanvolt Szentély oltárasztalának. A zsidó vallásban ez a „hit asztala”.

Mikor Simon a jegyzeteléshez újra meghallgatta a felvételt, az ragadta meg a leginkább, hogy a bimá olyan asztal, ami hetedik lépcsőfok is egyben. Rögtön méricskélni kezdte a saját asztalát, és látta, hogy annak lapja túl alacsony lenne hetediknek, legfeljebb harmadik foknak menne el.

Vasárnap hajnali misére ment a Krisztinavárosba, ahol a liturgia végén a híres teológiai professzort kapta mikrofonvégre.

Az első keresztények idejében egyszerű faasztalka volt az oltár. Erre az „ara” nevet nem alkalmazták, nehogy az ószövetségi vagy a pogány oltárok utódját lássák benne a hívők.

Az oltár, amely a keresztény templom szent központja, szakrális centruma, ószövetségi előzményeket tekintve az a hely, ahol a föld találkozik az éggel, a Szent Hegy, ahová az Úr leszáll, és a fenséges trón, ahonnan uralkodik. A sziklából Mózes vizet fakasztott, „és ez a szikla maga Krisztus volt”. A kőből készült oltárnak tehát rendkívül gazdag a szimbolikus értelme. Az asztal alakú oltár az Utolsó vacsorára utalt, akkor is, ha a történelmi utolsó vacsorán nem használták a későbbi korok asztalát.

Centrum, hely, ahol találkozik a föld az éggel, Szent Hegy, fenséges trón, szikla és az utolsó vacsora helye – jegyzetelt Simon. A faasztalka őket erősítette, a kőszikla a híveket – az oltár mozgathatósága szempontjából.

Az interjú után hazament pihenni, mert nem szokta az ötórai kelést. Ivott két bögre kakaót, s szunyókált is egy kicsit a konyhaasztalra borulva. Tizenegyre ment ortodox istentiszteletre a Petőfi térre. „Sima” vasárnapi szertartás volt, mégis eltartott két és fél órát. Hiába, Kelet nem alkuszik holmi praktikus szempontok (ebéd, gyerekek, stb.) kedvéért. Rendesen megülik ünnepeiket. Bár Simon a szimbólumok egy részét egyáltalán nem értette, mégis le volt nyűgözve a látottaktól és a hallottaktól. Tetszett neki a lelki igényesség, mely nem enged az improvizációnak, viszont pontosan végrehajtja az előírások és a hagyomány által diktált füstöléseket, vonulásokat, s az érdekes, torokhangú éneklést. Habókos embernek tűnt a nagyszakállú ortodox pap, de rögtön kötélnek állt, és elmondta, amit az oltárokról tudni kell.

A szentélynek az oltárasztaltól függetlenül „oltár” az elnevezése. Az oltárasztal lapja hagyományosan egy üreges oszlopon áll, amelyben valamely szent ereklyéjét és az oltárszentelésről kiállított okmányt helyezték el. A hazánkban elterjedt, négy lábon álló oltárasztal későbbi típus. A lábak alatti márvány talplemezen gyakran az alapításra, illetve az alapítókra vonatkozó vésett felirat olvasható. Az oltárasztal Krisztus sírjára, háromnapos nyugodalmára és dicsőséges feltámadásának színhelyére emlékeztet.

A szentély északi oldalán áll az előkészületi oltár, más néven a proskomidia asztala. Ez a hely Jézus betlehemi születésének helyét jelképezi.

Tehát Jézus bölcsőjét és koporsóját is jelképezik az oltárok – értelmezte a pap szavait Keller legénylakásában egy héttel később Simon. A többiek figyelmesen hallgatták, míg Keller gyógyfüvekkel fűszerezett körözöttes kenyeret tett eléjük a szoba közepére, ütött-kopott tálcán. Volt egy kisasztala is, de ki kellett vinni a gangra, ha négynél többen jöttek össze a huszonegy négyzetméteres lakásban. A konyhában két ember fért el állva, az előszobában szintén annyi. A szobában tizenhatan is voltak már egyszerre, mivel Keller galériát épített a majdnem magasabb, mint szélesebb-hosszabb helyiségbe. Öten tudtak sorba feküdni odafönt, s tizenketten tudták lent körülülni a körözöttes tálat. Télidőben a falakból annyira dőlt a hideg, hogy senki nem eresztette el forró teásbögréjét. Volt ugyan a lakásban egy cserépkályha, de Keller olyan keveset volt otthon, hogy csak ritkán durrantotta be.

Délután ötkor az evangélikus lelkész adta a legtudományosabb választ Simon kérdésére.

Az oltár tehát az istentiszteletre egybegyűltek számára nem csupán bútordarab, hanem a transzcendencia küszöbe. Evangélikus értelemben tehát az oltár nem pusztá jelkép, hanem Krisztus új testamentumaként rendelt hálaadó (eucharisztikus) és ünnepélyes „menyegzői lakodalmának” nélkülözhetetlen, identitástükröző szimbóluma. Az istentisztelet résztvevői számára találkozási helyet, egyben kommuniót és participációt kínál az örök Istennel, aki láthatatlanul jelen van és közli magát igéjében és a szentségben. Az evangélikusok pedig itt felelnek neki hálaadással és szolgálatra kész szívvel.

Simon nagyokat sóhajtott jegyzetelés közben. Fájtak neki a lelkész úr szavai. Így csak egy igazi kisebbségi fogalmazhat, hogy három mondaton belül kétszer jelöli önmagát, valamint sokatmondó idegen kifejezéssel próbálja meghatározni mibenlétét (pedig az anyanyelv használatát eredetileg nem a pápisták forszírozták). Ezek a meghatározások, illetve a meghatározás módja már majdnem ellentétben áll a katolikus és az ortodox papok magyarázatával. Kisebbségben már nem magáról a dologról beszélünk, hanem a hozzá fűződő viszonyunkról.

Mindezek ellenére szimpatikus volt Simonnak a lelkész, s nem is kárhoztatta magában egy percig sem, csak sajnálta, hogy Luther és Kálvin fellépése nem hozott olyan belső reformot, mint Szent Ferencé pár száz évvel korábban, s darabjaira tört, ami összetartozik.

Ugyanakkor a menyegzői asztal képe örömmel töltötte el a szívét.

Fájdalma viszont fokozódott a református istentisztelet után, ahol pedig kiváló szónoklatot hallgatott a sudár, bajszos férfitől. De ott már az általános önmeghatározás is kifejezte a gyülekezethez tartozók külön- és szembenállását. Szinte minden második mondatban elhangzott a keresztyén jelző, ezzel az ipszilonnal megnyomva. Az istentisztelet teljes mértékben a szónok retorikai képzettségén múlt. Aki ezt el is ismerte, mikor az oltárról beszélt.

A reformáció keresztyén templomaiban az oltár tere elvesztette elkülönülő, szakrális jellegét, istentiszteletében az igehirdető és az úrvacsorai szolgálatnak egyformán alapvető feladata van, s egyforma fontossága a szószéknek és az oltárasztalnak.

– Hát ez van! – mondta Simon bölcsen, a negyedik körözöttes kenyeret tömve magába, befejezván az oltárkörútjáról szóló beszámolót. Kényszerű csönd állt be a kicsi szobában, csak a teák kortyolgatása hallatszott. Simon, hogy oldja a feszültséget és a bánatot – már senkit nem érdekelt, hogy elmozdítható-e a szembemiséző oltár –, elmesélte zenés produkciójuk kulisszatitkait. A szentélyben, a főoltár előtt állították fel a vetítövásznat, melyre Keller gyönyörű természetképeit vetítették ki, s a képekhez általuk komponált zenét játszottak, a vászon két oldalán. Alkalmi zenekarukban egyetlen profi zenész muzsikált. Mindenki Pötyinek becézte a hét hangszeren is játszó fiút, aki azonban

hit dolgában nem jeleskedett. Nem vallotta magát ateistának, a magyar többség megtestesítője volt: a maga módján vallásos. A zenemű nagy része alatt bőgözött, ám a darab legemelkedettebb pillanataiban akusztikus gitárra kellett váltania, s szembe kellett állnia Simonnal, hogy virtuóz játékok kiteljesedhessék.

– Ezt az őrült gitározást a Led Zeppelintől lestem el, s rengeteget gyakoroltuk a Pötyivel. Csak úgy tudtuk megoldani, hogy szemben álljon velem, hogy az előző szám közepén átmegy a túloldalra. De a legszebb képek alatt mégse mehetett a vászon előtt, a szűk hely miatt pedig nem kerülhetett a vetítő mögé. Ezért kitaláltuk, hogy menjen végig a főoltár mögött, azon a fél méter széles folyosón, ahol a sekrestyés Laci bácsi a tisztítószereket tartja. Az utolsó próbákon már ezt is élesben gyakoroltuk, hogy Pötyi majd tök sötétben is időben átérjen. Szépen letette bőgőjét, s elindult az oltár mögött, mi egyre halkulva játszottuk az utolsó előtti szám refrénjét. A következő pillanatban éktelen robaj hallatszott a tabernákulum mögül.

„A kurva életbe!” – üvöltötte bele a sötétbe Pötyi.

– Az orgonista Feri majd elsüllyedt szégyenében – ő ajánlotta Pötyit a zenekarba –, én viszont olyan röhögőgörcsöt kaptam, hogy még egy fél óra múlva is hüppögtem a rázkódástól, a könnyeim pedig megállíthatatlanul potyogtak. Az történt, hogy Pötyi a sötétben tapogatózva felrúgta az egyik vizesvödröt, s egyensúlyát elvesztve lerántotta az oltárdíszítéshez használt vázákat is. Valószínűleg már ez is elég lett

volna ahhoz, hogy ne tudjunk tovább próbálni, de ahogy Pötyi káromkodott – vagyis csak trágárul beszélt, volt benne annyi jóérzés, hogy Isten nevét ne vegye szájára – a csörömpölést, üvegtörést túlkiabálva, az valami fenomenális volt!

Simon beszámolóját nem fogadta osztatlan siker.

Éjfél után a Káint alakító barátjával poroszkáltak hazafelé a Vérmezőn, mikor villogva és szirénázva eléjük vágott egy rendőrkecsi, s három járőr pattant ki belőle.

– Mi ez?

– Hol loptátok?

– Mit csináltok ilyen késő éjszaka az utcán?

Káin és Ábel alig bírták kapkodni a fejüket a feléjük záporozó kérdések özönében. Káin kapcsolt előbb. Megértette, hogy a hónuk alatt lapuló, egy méterszer másfél méteres furnérlemez szúrt szemet a rend éber őreinek.

– Ez gombfociasztal! Nem loptuk, csak egy barátunknál festettük le, és most visszük haza.

– Ne szórakozz öcsi! – mérgelődött az egyik zsaru.

– Nem szórakozom! Nézzék meg – közben Simonnal vízszintesbe billentették a lapot –, itt van az alapvonal, itt a tizenhatos, itt pedig a kezdőkör.

A kádárhuszárok nem tudták leplezni döbbenetüket, köszönés nélkül visszaültek szolgálati Zsigulijukba, és padlógázzal elhajtottak. Így nem láthatták, hogy a bokrok között vagy harminc huligán tanyázik, akiket a fiúknak megint meg kellett győzniük, hogy nem pénzzé

tehető holmit szállítanak, csupán eszmei értéke van a lapnak.

Simonéknál hetente rendeztek gombfocipartikat a biedermeier asztalon, amin nagyon jól csúsztak a játékosok, de ennek még Simon apja sem örült, aki vasárnaponként ennél az asztalnál szopogatta a csirkeszárnyakat fiaival. A kör ellipszisesítéseként az asztalra helyezhető toldalékot javasolta a meccshez, de egyrészt annak durva szövete miatt mindig elakadt a labda, másrészt meg hogy néz ki egy ellipszis alakú focipálya...

A terelőkutyák ugatása hozta vissza a jelenbe. A csaholó pulik egy lovast kergettek végig a völgyön, aki megelégedve az éktelen ricsajt, vágásra kényszerítette paripáját, s egy pillanat alatt lerázta a nyáját őrző négylábúakat. Fogalma sem volt, hogy mennyi időt töltött múltba révedéssel, de hirtelen mehetnékje támadt. Kerülő úton indult vissza a kisházhoz. Három nap telt el egyhetes remeteségéből, s most kezdett túljutni az ilyenkor szokásos mélyponton. Sikerült elszakadnia otthonról hozott béklyóitól, a magány és a sok alvás átmosta a lelkét. Készen állt új energiák befogadására. András bácsi nagymestere volt a lelkivezetésnek. Személyisége magával ragadta az embert, teológiai és filozófiai tudása lenyűgöző volt. Simont kortársaival Keller vitte el hozzá először, s ha mást nem is tett volna értük, már akkor is egy életre lekötölte volna a fiatalokat. András bácsi már túl

volt a hetvenen, de olyan életerő áradt belőle, ami megigézte őket. Két évvel később Simon a felvételi előtt töltött el egy hetet András bácsinál. Már háromórásra húzódott egyik délutáni alvása, mikor megjelent az öreg, s megkérte a fiút, hogy segítsen deszkákat cipelni a kúriához.

– Tudod, kibővítem a csirkeólt! – kurjantotta, miközben fölkapott három deszkát az egyik, hármat a másik hóna alá, s már robogott is végig az ösvényen. Magassága nem haladta meg a százhatvan centimétert, Simon száznyolcvan fölött volt, s épphogy elmúlt tizennyolc, ám két-két deszkával is csak öt perccel később ért a végállomáshoz. András bácsi nem tett megjegyzést, semleges témáról beszélgetve indult a következő adag fáért.

Szigorú napirend szerint élt, amit magának alakított ki. A Jézus Társaságától szabadon élhetett volna. És nem csak azért, mert hivatalosan nem létezett a rend Magyarországon, hanem azért is, mert Szent Ignác fiait nem a szigorú szabályok betartása jellemzi. Sőt! Mintha idegenkednének mindentől, ami uniformizál – nem hordanak például rendi ruhát –, ami mások szemében béklyónak látszhat. Egy-egy jezsuita a személyiségével intézményesül. András bácsi százaknak mutatta meg a Krisztus-követés egyenes útját. Napirendre éppen azért volt szüksége, hogy ilyen sok embert szolgálhasson. Hatkor már asztalánál ült és fordított. Leginkább filozófiai és teológiai műveket, melyek akkor Nyugat-Európa kulturális életében meghatározóak voltak.

Fél nyolckor misézett, majd az ott lakó, idő előtt nyugdíjazott nővérekkel reggelizett. Utána megtartotta az első punktát a lelkiyakorlatozóknak, eligazította a gondnokot és a szakácsot. Aztán a ház körül, vagy az arborétumban dolgozott, utána következett a második elmélkedés. Ebéd után aludt fél órát – Simon nagy örömeire sokszor hangoztatta, hogy nemcsak a fejlődésben lévő szervezetnek van szüksége sok alvásra, hanem az egészséges felnőtteknek is kilenc (!) óra alvás ajánlatos –, majd megint elmélkedést tartott. Szobája ajtaján színes kördiagram díszelgett, tekerhető papírmutatóval. Egy-egy körcikkben András bácsi lehetséges tartózkodási helyei voltak feltüntetve, írásban és rajzban is a gyengénlátók kedvéért. Ez a kis apróság is sokat mondott Simon ateista barátainak (akiket néhány napra elvitt a Mecsekbe elmélkedni) a mindig jelen lenni tudó, másokért élő emberről. Simon apósa hangoztatta: onnan ismerszik meg biztosan a szélhámos, hogy nem lehet utolérni. Mármint személyes találkozás céljából. András bácsi maga volt a jelenlét. Délután turistacsoportokat fogadott, s a „megbízható” idegenvezetőknek megmutatta, hogy a kúria melyik helyiségében raboskodott Mindszenty bíboros. Este beszélgetett a nővérekkel, irodalmi estet szervezett a faluban, betlehemest tanított a gyerekeknek.

Simon visszaért a kúriához. Megjött a szén. Tudta, nincs menekvés. A ház idős apácáinak és András bácsinak otthont adó épület egész téli tüzelője

belapátolásra vár a kazán melletti csűrbe. Vége az arborétumi könnyű gereblyezésnek, gallygyűjtésnek, s a néhány perccel rövidebb gondnokkal (három ujjpercét fűrészszel levágta...) kezdheti a lapátolást az elmélkedések között. Nem zaklatta föl különösebben a dolog, de Ezékiel sorait elfelejtette megkeresni a frissebb fordítású Bibliában. Csak a napi evangéliumot futotta át gyorsan, mielőtt álomra hajtott volna a fejét.

Mikor lakodalomba hívnak, mondta, ne ülj az első helyre, mert akadhat a meghívottak közt nálad előkelőbb ember is. Aztán odajön az, aki meghívott titeket és fölszólít: Adj helyet ennek! Akkor szégyenszemre az utolsó helyet kellene elfoglalnod. Ha meghívnak, menj inkább, telepedjél le az utolsó helyre. Akkor odajön majd, aki téged meghívott és azt mondja: Barátom, jöjj följebb! Így becsületed lesz az egész asztaltársaság előtt.

Csukott szemmel is látta maga előtt a történet inverzét, mikor Lajos helyére könyökölt a Góllövőben, s mindenki annyira megdöbbent figyelmetlenségén. Az utolsó helyre többször ült, de még sosem hívták följebb.

Mély álomba merült. Képzeletbeli asztalainál jobbra a második helyen ült, Keller vagy András bácsi mellett. Egyébként az Úr asztala mellett a hívek felől a legelső, a pap felől a legutolsó hely jutott számára, mivel gyertyavivőként a bevonuló asszisztencia élén haladt, s az utolsó pár előre fuss végrehajtása után (elsőkből lesznek az utolsók!) a pap és a libriferek kerültek előre, a gyertyavivők pedig hátra, hogy aztán a hátra arc után megint a gyertyások legyenek elől.

Mikor a káplánnal az Úrért mentek, bár folyamatosan mozgásban voltak, végig elsők lehettek. Szerette Simon az Úrral vonulást, de még annál is jobban élvezte, mikor a háromkilós gyertyával tisztelegtek a himnuszok alatt. Természetesen nem a két centi átmérőjű és húsz centi hosszú gyertyának volt ekkora súlya, hanem a gondosan kiszidolozott, aranyfuttatású gyertyatartónak. Hét percen át tisztelegni vele – ennyi ideig tart a Szűz Mária, a pápai és a magyar himnusz eléneklése – sajátos technikát igényelt. Mióta tanult statikát, átlátta a mozdulatok értelmét.

– Vízszintes irányú erővel segítjük a gravitáció elleni küzdelmet! – magyarázta a kisebbeknek a sekrestyében. A hívek felé eső kéz tart, a másik kéz három ujjá pedig nyom. Ilyen egyszerű.

Másnap reggeli előtt olvasta el az evangéliumot.

Ki nagyobb: aki asztalnál ül, vagy aki fölsholgál? Ugye, az asztalnál ülő? Én mégis úgy vagyok köztetek, mint a szolga. Ti viszont kitartotok velem megpróbáltatásaimban. Ezért nektek adom az országot, mint ahogy Atyám nekem adta, hogy asztalomnál egyetek és igyatok országomban, és trónon ülve ítéljétek Izrael tizenkét törzsét.

Ez a szakasz egészen más perspektívát adott a szénlapátolásnak, mint ha csak úgy nekiesett volna az ember, minden ideológiai tartalék nélkül. Sokat nevetett barátaival a hasonszőrű lepkegyűjtő értelmiségiek esetlenségén, ha valamilyen fizikai munkát kellett végezniük. A legmegszégyenítőbb esetek költözködéseik alkalmával történtek. Pillanatok

alatt össze tudták verbuválni az elvileg szükséges létszámot a bútorcipeléshez, de utána megállt a tudományuk. Csoportokba verődve tárgyalták, mi hogyan fér ki az ajtón, mit hogyan kell szétszedni, miből mit kell kihúzni, hogy könnyebb legyen. Volt, aki mérőszalaggal „tervezgette” a kivonulást, mire megjött egy hivatásos költöztető – akit csak a nehéz bútorok: frizsider, hűtőláda stb. mozgatására szerződtettek –, s pillanatok alatt kirámolta a lakást. Olyan tárgyakat vitt le a negyedik emeletről a hátán, amiket Simonék hatan készültek megmozdítani. Egy lakótelepi költöztetés alkalmával a házmaster szándékosan elrontotta a liftet, nehogy egyszerűen menjen a dolog. Simonék pedig, ahogy kell, a hatodik és a hetedik emelet között beszorultak egy íróasztallal a derékszögű fordulóba.

Asztalnál ülő lelkülettel voltak megáldva, és nem szolgálóival.

András bácsi előtt kínosabb volt égni, mint egy rakodómunkás előtt, szükség volt tehát a lapátolás előtt a szellemi és lelki munícióra. Simon a Quasimodónak csúfolt gondnokkal dolgozott, aki csak annyiban hasonlított névadójára, hogy púp volt a hátán. Meg jószívű is volt, s mikor már vagy két órája nyelték a port, meghívta Simont egy fröccsre a kamrába. Ez volt a birodalma, mindenféle szerszámokkal, tobozból, tökből fabrikált díszekkel, s egy kis íróasztalkával. Utóbbin három pohár, egy üvegkancsó, szódásüvegek és egy demizson állt. Mindezek szép rendben voltak elhelyezve, alattuk rózsaszín virágmintás,

viaszosvászon terítő éktelenkedett. Félhomály uralkodott a hűvös helyiségben, de Simon így is ki tudta betűzni az italtöltő fölé függesztett idézetet.

*Ha szobában vagy, előbb mindig teríts asztalodra kendőt.
A barbár viaszosvászonról iszik, a szerencsétlen, de nem azért,
mert nincs neki kendője, hanem azért, mert nincs szíve az
iváshoz.*

– Nekem igenis van szívem az iváshoz! – bökött a papírra Quasimodó, mikor észrevette, hogy Simon az idézetet olvassa. De képzelje el, ha ide kendőt terítenék, egy óra múlva vihetném a mosásba. Ezt meg csak letörlöm egy szivaccsal, azt jól van!

Simon nem akarta kihúzni a gyufát, nem fejtette ki, hogy az idézet kifejezetten a szobákban folytatott ivás kultúrájáról szól, hátha a férfi ezt a nyomorúságos odút is annak tekinti.

– András bácsi sose szokott ilyen kategorikusan fogalmazni, nem szeretem, ha valaki morális alapon nyilatkozik technikai kérdésekben.

Simon meglepődött Quasimodo intelligens szóhasználatán, s mondandója tartalmán. Ő sem rajongott a moralizáló irodalom iránt, sőt, egyik jeles képviselőjével többször vitába szállt a hamburgerek elleni kirohanásai miatt. Ugyanakkor Hamvas szövegeit nagyon szerette, mert az ő dühét szeretet és humor izzította, az „érted haragszom, nem ellened” szellemében akart nevelője lenni honfitársainak. S inkább védett egy létező kultúrát-hagyományt, mintsem

állandóan egy újat ostorozzon. A hagyomány pedig a hit ápolására szolgál.

Nem volt sok idejük polemizálni, felhőrpintették fröccsüket – finom villányi cabernet-ből keverték –, s már mentek is vissza a lapáthoz. Volt többféle is, de legszívesebben a szívlapáttal dolgoztak. Ebédnél, csak ők ketten, két csirkecombot vehettek ki a tálból. A nővérek közül Márta szolgált, Lázár meg együtt ült vele az asztalnál. Úgy hívták ugyanis igazi nevén Quasimodót. Kézzel ették a csirkét, kést nem is használtak, csak egy-egy krumplit tűztek a villájukra, hogy a szárnyas megfelelő ágazatra jusson. András bácsi kivételesen nem vett részt az ebéden, Pécssett volt temetni. A férfiak hamar visszamentek lapátolni, s ahogy fáradtak, egyre gyakrabban tértek be a kamrába fröccsözni. Simon megkedvelte Quasimodót, s bár egyszerű embernek tűnt, komoly tudásról tett tanúbizonyságot, mikor visszatértek az asztal és a terítő témájára.

– A magyar családoknál igencsak tisztelt bútordarab volt az asztal. A falusi házakban abroszt csak ünnepnapokon terítettek rá, karácsonykor általában piros mintásat. A piros az öröm színe. Az asztal alá szalmát helyeztek, a betlehemi jászolra emlékezve. Gabonával teli kosarat is tettek ide, meg néhányat a mezőgazdasági szerszámok közül, hogy jó legyen a termés. Szinte valamennyi karácsonyi ételnek volt szimbolikus, mágikus jelentősége. A mák, a bab, a borsó a bőséget biztosította, az életet tette édessé a méz, a fokhagyma védte az egészséget, az alma általában az egység, az egészség, a szépség és a szerelem szimbóluma volt. Az asztal alatti

szalmát a lábasjósággal etették meg, hogy az állatvést elkerüljék.

Jólesett Simonnak a karácsonyra gondolni, meg a piros abroszra, mákra, tarkababra és a sárgaborsóra, aranyszínű mézre, fehér fokhagymára, itt az állandó fekete világában, a brikettdarabok között.

A harmadik lapátolással telt nap estéjén jutott végre ideje András bácsival beszélgetni. Alighogy az öreg Teilhard de Chardin tanítását kezdte volna magyarázni, telefonhoz hívták, interurbán Vácról. Unalmában Simon Celanói Tamást emelte le a polcáról. Felcsapta a könyvet, s a harmincegyedik fejezetben a következőt olvasta:

Egy húsvéti ünnepen a grecciói remeteségben tartózkodó testvérek abroszokkal és üvegedényekkel a szokottnál jobban feldíszítették asztalukat. A szent atyának, mikor lejött cellájából és belépett az ebédlőbe, azonnal szemet szúrt a magasra polcolt és hiú pompával felékesített asztal. Komor tekintettel viszonzta az asztal hívogató nyájasságát.

– Szent Ferencnek nem az asztallal, hanem a tartalmával volt baja, nekem viszont az asztalokkal van gondom – magyarázta András bácsinak, mikor visszatért a szobába. – Amint András bácsi értelmezni szokta de Chardin tanítását, hogy minden egy pontban egyesül, az egy egykomponensű rendszert feltételez. Míg a fizika fogalomrendszere szerint akkor stabil egy rendszer, ha minél több elemből áll. A kettő ellentmondásban van. Vallási téren ez az individualizmus kontra kollektivizmus vitának

a magva, a politikában pedig a liberalizmus és a konzervativizmus tusakodásának a megfelelője.

András bácsi mosolyogva hallgatta. Simon lelkesen folytatta.

– Figyeltem a régi kolostorok ebédlőinek elrendezését. A boltíves termekben egyszerre félelmetesek és barátságosak a húsz méter hosszú, két méter széles, és kizárólag sötétbarna asztalok. Ugyanakkor nemrég láttam az egyik legszigorúbb női monasztikus közösség ebédlőjét. Egészen kicsi, egyszemélyes és teljesen egyforma asztalkák álltak a szobában. Sajnos nem maradt időm megkérdezni, hogy mindenkinek állandó helye van-e, vagy mindig máshová ülnek. Azt viszont láttam, hogy ezek a kicsi négylábúak folytonos mozgásban vannak, imához körbe, előadásokhoz a sarokba tolják őket.

– Érdekes, amit mesélsz. Mindegyik elrendezésnek megvannak az előzményei, az okai, s ezeket ki is fürkészhetjük. De szerintem a Jóistennek teljesen mindegy. Ő azt szeretné, hogy az embernek jó legyen. A sokelemű-egyelemű kérdést pedig már rég meghaladta a modern fizika, az ősrobbanás és a táguló világegyetem, a fekete lyuk és a fehér zaj az anyag komponenseinek számával mit sem törődik.

Simon hálás volt András bácsinak a megnyugtató válaszáért. Apja, ki nem volt hívő, „csak” idealista, a hasonló válaszokért tisztelte a jezsuitákat. A börtönben Péter Pálos volt a sokadik, akit a szabad akarat rejtelseiről faggatott. Korábban a kevésbé

iskolázott papok többsége is iszonyú magyarázatokba bonyolódott, melyekben az akkor huszonéves ifjú mindig megtalálta a logikai bökkenőt. Tapintatosan csak magának könyvelte el szellemi fölényét, s azt hitte, túljár Pálos atya eszén is. Hosszú felvezetés után tette fel a kérdést:

- Akkor hogy van ez a szabad akarat?
- Nem tudom, fiam – válaszolta nyugodtan az öreg. Ez nagyon helyrerakta az izgága lelkű fiatalembert.

Simonnak a kisházban jutott eszébe, hogy elfelejtette megkérdezni Ezékiel áldozati asztalainak számát, de már nem foglalkoztatta annyira a kérdés, hogy újra zavarja vele András bácsit. Talált egy újabb fordítású Bibliát, s fellapozta a próféta szövegének negyvenedik fejezetét.

A kapu előcsarnokában két asztal volt, az egyik oldalon is, meg a másikon is, ezeken vágták le a véres égőáldozatot, a bűnért való áldozatot és a jóvátételi áldozatot. A külső oldalfalnál, amely az északra nyíló kapu bejárata felé húzódott, volt két asztal. A másik oldalon, a kapu előcsarnoka előtt ugyancsak két asztal volt: négy asztal az egyik és négy asztal a másik oldalon a kapu mellett, összesen nyolc asztal; ezeken ölték le az áldozati állatokat. Az égőáldozatokhoz használt négy asztal négyszögletes kövekből való volt, és másfél könyök hosszú, másfél könyök széles és egy könyök magas. Ezekre tették az égő- és véresáldozatok leöléséhez szükséges szerszámokat. Arasznyi perem is futott rajta körbe, amely befelé hajlott. Ezekre az asztalokra tették az áldozati húst.

Egyértelműnek tűnt a megoldás: nyolc asztal volt összesen. Annak is örült, hogy a sing méretére is fény derült, bár még sosem mért le semmit a könyökével.

Szeme a lap aljára siklott, ahol ez állt az írásban:

Te meg, emberfia – mondja az Úr, az Isten –, szólj a sokfajta madárnak és a mező vadjainak: Gyűljetek össze és gyertek! Mindenholnan gyűljetek ide, az áldozati lakomára, amelyet Izrael hegyein rendezek nektek, a nagy áldozati lakomára! Egyetek húst és igyatok vért! Egyétek a hősök húsát és igyatok a föld fejedelmeinek vérét! Ezek mind kosok, bárányok, bakok és Básánból való hizlalt bikaborjak. Egyetek hájat jóllakásig és igyatok vért részegségig áldozati lakomámon, amelyet rendeztem nektek. Lakjatok jól asztalomnál lovakkal és lovasokkal, hősökkel és harcosokkal – mondja az Úr, az Isten.

Kicsit csodálkozott az utolsó mondaton, de akkor még nem ismerte Dévait, Asztal nevű lóról pedig nem is álmodott.

Konyhaasztal

– Ez már az asztalnál tart! – Elcsuklott. Majd alig hallhatóan.

– Ez már az asztalt eszi!

Az a mozdulat, ahogy a fiú letört egy darabot az asztal lapjából. Nem is mohón. Ó, dehogy! Nincs ebben semmi mohóság. Inkább csak úgy eltűnődve.

A lány az asztalnál ült a fiú mellett. Mintha már nagyon régen ott ülne. Álmatag mozdulattal letört egy darabot az asztalból. Lehunyt a szemét. Fejét hátravetette. Csöndesen eszegetett. Hirtelen felnevetett. De olyan furcsán, szinte hangtalanul.

– Mit nem adnék egy fiókos szekrényért!

A fiú rábólintott.

– És annak is a legfelső fiókjáért!

– És annak is a gombjáért!

Ették, eszegették az asztalt. Meghittén, csöndes boldogságban.

(Mándy Iván: A bútorok)

– Így indul minden rendes házasság! – magyarázta Simon barátainak egy nyolcadik kerületi kifőzdében.

– Együtt álmodozik, ábrándozik, vágyakozik két szerető szív. Kevéssel is beérik, annyival is boldogok.

– Aztán mi lesz belőle?! – szakította félbe a deresedő halántékú Berci. – Megszerzed a legfelső fiókot, aztán a gombját, és semmi nem elég! Szombaton például hazacipeltem több mint húsz kiló zöltséget a piacról, mégis mindenben talált valami hibát az asszony. A paradicsom nem volt elég nagy, a retek nem volt elég friss (sőt, fás is volt!), a répára meg azt mondta, hogy szar.

– Ezekkel a vásárlásokkal nagyon kell vigyázni, de te még jól jártál, Bercikém! – nyugtatta meg barátját Váry

Tamás, miközben komótosan tunkolta a kenyérbelet brassóija szaftjába. – Egy kollégámmal Gyöngyösre kellett utaznom. Már odafelé arról magyarázott, milyen mellékúton fogunk visszafelé levágni, hogy érintsük kedvenc hentesét. Akadékoskodásomra, hogy addigra már biztosan zárva lesz az üzlet, felvilágosított: ott mediterrán szokás szerint dolgoznak, az ebédidőt háromórás szieszta követi, így késő estig nyitva tartanak, az olyan betérők kedvéért, mint amilyenek mi vagyunk. Munkánk végeztével, öt óra körül gördültünk a bolt elé. A csomagtartóból három hatalmas műanyag szatyrot húzott elő, jobbában fél méter hosszú, teleírt pénztárgépszalagot szorongatott. Felesége erre írta fel, hogy miből mennyit vegyen. Csak néhányan álltak előttünk, pillanatok alatt sorra kerültünk. Jól megtermett, mosolygós legény volt a hentes, fehér szerelése majdnem makulátlan volt, csak néhány vérfolt jelezte szakmaszeretetét.

A szemei mosolyogtak a gombafrizurás Várynak, mikor ezt mondta.

– Kollégám szép lassan sorolni kezdte a leölt állatok testrészeit, vagy az azokból készített finomságokat: „Felsálból kérek két kilót, hátszínből lesz három kiló!” Négy pár csípős kolbász és három nagyobb marhanyelv következett, s máris tele volt az első szatyor. Mögöttünk nőtt a sor. A következő csomagba karaj, lapocka és oldalas került, minimum háromkilós kiszerelésben. Közben az ajtóig dagadt a tömeg, s megindult a várakozásra kényszerített helyiek élcelődése: „Jó

nagy hűtőládájuk lehet!” „Na mi van, esküvő lesz?”
„Jöhettek volna reggel is, akkor kevesebb a vevő!”
Rám a fegyverhordozó hálátlan szerepe hárult, a már megtöltött két szatyorral odébb húzódtam, mintegy jelezve, hogy tőlem már ők is következhetnek, én ugyan nem tehetek semmiről, csak segítek a kollégámnak. Aki rendületlenül diktálta a leírtakat, már a szárnyasoknál tartott: csirkenyak, csirkeláb, csirkefej, mája, zúzaja. Liba, kacsa... Volt, aki nem bírta tovább, kirohant. A beszólások egyre hangosabbak és durvábbak lettek. Alig vártam, hogy végezzünk, lélekben már az utcán voltam.

Váry letette az evőeszközét, nem csak a hatásszünet fokozására, hanem mert a mese heve tényleg magával ragadta.

– Egyszer csak elhallgatott a szerencsétlen kolléga, a nyaka rákvörös volt. A legény kérdően nézett rá, neki sem volt kellemes ez a helyzet, szeretne volna már a következőt kiszolgálni. Kollégám üveges tekintettel meredt a szalag utolsó tételére. „Mi lesz már?”

– kérdeztem dühösen. Görcsbe merevedett ujjakkal tartotta elém a papírt. Elolvastam, az én arcom is lángolt. Tétován tapogatni kezdtük a papírcsomagokat. A keményebbeket a pultra tettük, szépen sorban. A dühöngő helyiek a döbbenettől elnémultak. Nem szóltam semmit, csak a hentes elé tartottam a lapot, és rámutattam a legelső sorra. A nagydarab ember értetlenül simította végig széles állát a kézfejevel,

ahogy félhangosan olvasta a kerekded női betűkkel írt szavakat: „Mindent filézve kérni!”

Nagy röhögéssel fogadták a történetet a pult körül állók. Már megették egytálételüket, csak a mesélő maradt le.

– Annyira fél a feleségétől a kollégád, hogy inkább elviselte a gyöngyösiek dühét, mintsem otthon tartotta volna a hátát – gurgulázott Kékkuti Jancsi.

Ő volt a lelkes csapat negyedik állandó tagja, akit egyáltalán nem feszélyezett, hogy a körülbelül nyolc négyzetméteres helyiségben mások is hallják, amit mond. Kéthetente megtartott étkezéseik végére mindig sikerült elfoglalniuk a középén álló pultot, de addig csak a falakra szerelt „polcokhoz” értek oda, egymástól átbeszélhetetlen távolságra. Néha közéjük is ékelődött egy-két idegen: zsebtolvaj, strici, eladó a csarnokból, esetleg egyenruhás rendőr. A válogatott vevőkört válogatott tulajdonosi kör szolgálta ki a rémesen lepusztult talponállóban. Árpai volt a kisebb, Jani a nagyobb mesterszakács. Árpai ontotta a vicceket, mindenkivel tereferélt, a törzsvendégekkel pedig szertartásosan kezet fogott. Jani viszont nem szólt semmit, csak a fizetendő összeget közölte egykedvűen a kunceaftokkal. Mindketten a nehéz magyar konyha jeles képviselői voltak. Aki hozzájuk betért, ehetett pacalpörköltet, szalontüdőt, erdélyi rakott káposztát, brassói aprópecsenyét. Váry mindig azt evett.

– Azért még vannak nagy szabadságharcosok!
– törte meg a csendet Simon. – Felhívtam a barátomat

telefonon. Mindenféléről beszélgettünk, de éreztem, hogy valami nem stimmel. Kérdeztem, miért van rosszkedve, mire unottan bevallotta, hogy összeveszett a feleségével. Mikor tapintatlanul tovább faggattam, hogy min különböztek össze, először hallgatott, aztán csak kibökte: „Hozzávágtam a vaját.” „Ne hülyéskedj! Mit csináltál?” „Hozzávágtam a vaját!” – ismételte kicsit vidámabban. „Valamin vitakoztunk, szó szót követett, aztán az asztalról fölkaptam a vajasdobozt, s odavágtam.” „És eltaláltad?” – hüledeztem. „Csak a haját súrolta. A nagyja fölkenődött a falra.” Morfondíroztam: kérdezzem még, vagy letegyem a kagylót? Úgy éreztem az éteren át, hogy most már el akarja mesélni az egész történetet. „És min vesztetek össze?” – faggattam tovább. „Rossz helyre terített.” Kiderült, hogy az a rossz hely, ahonnan a barátom nem látja a tévét. Majd megpukkadtam a röhögéstől. Mondtam neki, hogy rajta kívül csak olyan férjeket ismerek, akik tíz-tizenkét óra munka után szép csöndesen kenik maguknak a konyhában a kenyeret, hogy ne zavarják az asszonyt és a gyerekeket, amíg szappanoperát néznek a tévében.

– Ez igen! – mondta Berci nevetve. – Én vagyok az a férfi, aki tíz-tizenkét óra munka után csöndesen kenem magamnak a kenyeret, míg az asszony tévét néz.

– Nekünk nincs tévénk, ezért nem tudom elképzelni a helyzetet – kacsintott Váry. – Viszont az én nagyapám is legalább ekkora úr volt a családi asztalnál, mint a barátod, csak sokkal nyugodtabban viselkedett. Minden

nap gyönyörűen felöltözve jelent meg a reggelineél. A kávé után átfutotta az újságot, aztán rendszerint lágytojást evett, kis szalonnát vágott mellé erős paprikával. Mindezeket a személyzet szolgálta fel, szép rituáléja volt ennek. Nagyanyámnak sokszor nem volt türelme végigvárni a szertartást, szaladgált a nagy házban, elrendezte a gyerekeket, utasításokat adott a kertésznek. Egyik nap látja, hogy még tizenegykor is ott ül a férje az asztalnál, mikor már rég a hivatalban kellett volna lennie. „Mit csinálsz itt, Károly?” – kérdezte, összezsapva a tenyerét. Mire a nagypapa halál nyugodtan: „Fiam, én ma még nem kaptam reggelit.” Nagymama elfelejtette, hogy szabadnapot adott a cselédségnek, s neki kellett volna felszolgálni.

– Ami jár, az jár! – kacagott Jancsi. – Kétségtelen tény, hogy sokat változott a világ ebből a szempontból. A férfiaknak legalább az illúziójuk meglehetett, hogy az ő kezükben van a gyeplő, s az asszonyok nőies fondorlatokat szőttek annak érdekében, hogy az ő akaratuk érvényesüljön. Olyat sose mondott volna egy úrinő, hogy szar a karalábé, az más kérdés, hogy egy hozzánk hasonló társadalmi helyzetű férfi az életben nem cipelt haza semmit a piacról.

– Aztán a szüleim korosztályánál megindult az egyenlődsdi – csapott le Simon a végszóra. Azért bölcselkedett, hogy húzza az időt, hátha megérkezik Dévai. Előző este ugyanis megbeszélte vele, hogy fizet neki egy brassóit Árpínál, ha ő mondja el Asztallal kapcsolatos terveit. Simonnak ennyit megért, hogy

Váryék ne nézzék bolondnak... – Apám nem végzett szinte semmilyen házimunkát, de emiatt volt egy kis lelkiismeret-furdalása. Ennek enyhítésére játszotta kisdéd játékait, melyekből sokat azóta is emleget a család. Egyik este nem volt otthon – én még nem is éltem –, és jó későn becsöngettek. Anyám bátyámmal a karjában nyitott ajtót. Apám barátja állt előtte. Nem köszönt. Nem szólt semmit. Anyámat félretolva belépett a lakásba. Áttrappolt a hosszú előszobán. A hallban a fotelba rakta kalapját és felöltőjét. A csodálkozástól alig jött ki hang anyukám torkán. A férfi komor arccal tovább vetkőzött. Zakóját egy szék támlájára igazította. Nyakkendőjét négyrét hajtva a pamlagra dobta. Anyám időnként tudakolódzott, hogy mit csinál, de a férfi ügyet sem vetett rá. Fürge ujjakkal gombolta halványsárga ingét. Atlétatrikóját kihúzta a nadrágból, de nem vette le. Óráját lecsatolta, és zsebre vágta. Anyám egészen közel lépett hozzá, gyermekét két kézzel magához ölelve. „Mit akar? Hol a férjem?” – kérdezte. Halvány mosoly suhant át a férfi arcán, majd tétován benyitott a fürdőszobába. A villanykapcsoló után tapogatott. Ahogy szétáradt a fény, hátraszólt anyámnak: „Fürdetni jöttem!” Kinyitotta a kádcsapot. Kezével kevergette a vizet. A szennyestáda mellett kis műanyag kosarat talált. Tartalmát – játékkacsát, vízipisztolyt, vitorlást – a vízbe borította. Bátyám addig annyira meg volt illetődve, hogy moccanni sem mert. Most kifejtette magát anyánk szorításából, s a kádhoz totyogott. Mutatta a bácsinak, hogy tegyen a vízbe habot is. A férfi azonnal teljesítette

a parancsot. Anyám majd felrobbant a dühtől, de erőt vett magán. Nem tudta, hogy az udvariasság szabályainak, vagy feltámadó humorérzékének engedelmeskedjen, de belement a játékba. Levetköztette a gyereket, beemelte a kádba. Bátyám birtokba vette flottáját, fröcskölt, pancsolt, sivalkodott. Szakállat és bajuszt csinált magának a habból. A férfi engedett még egy kis meleg vizet. Aztán elunta a mókát. Kiemelte a gyereket és a térdére terített törülközőre ültette. Ügyetlenül törölgette a nyakát. Anyámban feltámadt a félelem, hogy a férfi leejti gyermekét. Aztán a mosógép tetejére állította. „Egyik láb, másik láb, fönn is van a pizsamanadrág!” Apám barátja komoly arccal öltözni kezdett. Az ingét a trikóval együtt gondosan betúrta a nadrágba. Visszament a fürdőbe nyakkendőt kötni. Kalappal a kezében megindult kifelé. Anyám dühösen utánakiabált: „Mondja már meg, hol a férjem!” Mire ő: „A Fradi-Dózsán. Elfelejtette önnek mondani, hogy meccs lesz, pedig ma ő a fürdető. Gondoltam, eljövök helyette.”

Berci reszketett a nevetéstől, Jancsi a pultot csapkodta.

Váry egykedvűen fogadta a történetet, részint azért, mert már legalább háromszor hallotta, részint pedig azért, mert az ő apja is óriási fradista volt. Alapítója volt a Fradi Barátok Egyesületének, bejárása volt a klubházba, s tudta a csapat körül keringő összes pletyka valódi hátterét. Simon papa ezzel szemben soha nem „intézményesült”, semmiféle hivatalos fradistaságban

nem volt benne. Sokszor elutazott a vidéki meccsekre is, de nem beszélt a játékosokkal, csak megleste őket a „művészbejárónál”, s próbálta kihallgatni, hogy miről beszélgetnek egymás között. Négy-nullás ferencvárosi vezetésnél is rágt a körmét az izgalomtól, ha az ellenfél csatárai átlépték a felezővonalat: „Jaj, jaj! Baj van!” Tizenhét éves korától járt ki az Üllői útra, s közel hatvan éven keresztül szorított a zöldekért. Amolyan magányos farkas volt a szurkolók között, de egy időre társai is akadtak. A nyolcvanas években Simon ministráns barátaival ült egy szektorban, s a Fradi góljai után szertartásosan ölelkeztek is. De egyedül ment, és egyedül is hagyta el a katlant. Legalább fél órával a sípszó előtt el akarta foglalni a helyét, a végén pedig gyalog ment haza a Városmajor utcába.

Egy Fradi–Dunaferr szünetében az 1939-es csapat összeállítását sorolta a fiataloknak, majd részletesen elmesélte, hogyan estek a gólok annak az évadnak az egyik legjobb meccsén. Hogy ment el a jobbösszekötő (mindig így mondta), s hogy ívelt pontosan a csatár fejére.

- Te, ez az öreg Simon vagy hülye, vagy hazudik!
- fakadt ki az egyik fiú a barátjának vécére menet.
- Hülye! – vágta rá a másik. – Egy időben ellenőriztük az összes történetét a korabeli újságokban. Minden úgy volt, ahogy mondta. Két lábon járó focilexikon.

– Hol lehet már Dévai? – Ezen járt Simon esze, amikor a kerület legnagyobb vagánya lépett be a kifőzdébe

– két napja helyezték ideiglenesen szabadlábra –, s ilyenkor nem illik vidám történeteket mesélgetni. Csíkos atlétatrikóban feszített a hórihorgas cigány, aki három fejjel volt magasabb a pult mögött negyven centiméteres dobogón álló Árpínál. A konyhafőnök nagy tisztelettel fogadta a törzsfőnököt, aki egy tízezrest hajított a műanyag tálkára, s halászlét rendelt túrós csuszával. Árpi minden vendégétől megkérdezte e szerencsés összeállításnál, hogy fél adagot kér-e, akár a léből, akár a tésztából, de ez most föl sem merült.

– Tiszta ideg vagyok! – hadarta a vagány, miközben egy kanalat hajlítgatott pecsétgyűrűs ujjával.

– Na! Miért? – kérdezte ártatlanul a szakács.

– Rajtakaptam Alexát egy idegen gádzsóval – sziszegte. – Azt ígérte a mocsok, hogy ad neki egy hófehér paripát, ha az övé lesz.

– Hol történt? – kérdezte Árpi, mintha ez lenne most a legfontosabb.

– A garázsban, a pingpongasztalon!

– Szegény Alexa! – szaladt ki Árpi száján a szerencsétlen mondat.

A kanál abban a pillanatban kettétört a főnök kezében. A négy barát megrendülve hallgatta végig a párbeszédet a középső pultnál. Berci és Simon is vizuális alkat volt, mindkettőjük számára a gaz csábító fejét jelképezte a piros-fehér kockaköre hulló fémdarab, ahogy csörömpölve pattogott Váry lábáig. Mindenki mozdulatlanul állt. – Olyanok voltunk, mint egy

szoborpark! – mondta később Kékkuti Jancsi. Csak Árpi lélekjelenlétén múlt, hogy nem lett nagy ribillió.

– Tudod milyen iszonyú kemény egy pingpongasztal? – kérdezte grimaszolva. – Annak idején, mikor a szakszervezetnél főztem, a csopaki kultúrházban összejöttem egy kislánnyal, és a pingpongasztalon történt meg a dolog. De soha többé nem voltam hajlandó pingpongasztalon. Se hálóval, se anélkül.

A főnök enyhülni látszott, Váry pedig Árpi beszéde alatt ügyesen felkapta a fél kanalat, s beadta a mosogatós néninek.

A következő pillanatban megszólalt a főnök mobilja. Jó híreket kapott, legalábbis erre következtettek Simonék a férfi nagy röhögéseiből. Azt nem értették, miről volt szó, mert lováriul beszélt. Telefonnal a fülén távozott, fordultában a kanál nyelét Árpi elé dobta.

Mindenki fellelégzett. A szakácsok eltűntek a fazekak között, Kékkuti pedig kedvenc témájához gyűjtött muníciót az iménti jelenetből.

– Megfigyeltem, hogy egy csomó magyar filmben, amiket művészfilmeknek titulálnak – egészítette ki magát tudálékosan –, van egy szerelmi egyesülés a konyhaasztalon, de ennek regényirodalmunkban semmiféle előzményét nem találtam. Csuda tudja, hogy a filmrendezők miért ragaszkodnak ennyire ehhez. Az amerikai filmekben az íróasztalokon lesznek egymáséi a szerelmesek, de ezek a jelenetek jóval szemérmesebbek, mint a mieink.

– Rémlik nekem is valami ilyesmi – kutatott emlékei között Váry.

– Talán a Lukáts Andor szeretkezett valakivel a konyhában? Már nem emlékszem a jelenetre, csak arra, mennyire megdöbbszünk a látványon, mert nem volt semmi köze az egészhez, csak zsupsz, egyszer csak fenn voltak a fehér asztalon.

– Nem akarom az urakat megzavarni nagyszerű esztétikai értekezésükben – gúnyolódott Berci –, de kicsit beszélünk kéne az esti próba előtt a kellékekről.

– Seprűt tudok hozni! – gonoszkodott Simon, mire Kékkuti Jancsi felnyerített, nem törődve az azóta betért vendégek dobhártyájával.

Váry pedig, alias Petőfi Sándor, halkán szavalni kezdte A helység kalapácsából azt a részt, amikor szükség volt a seprűre:

*Oh Hamlet! Mi volt ijedésed,
Mikoron megláttad atyád lelkét,
Ahhoz képest, amint megijedt
A helybeli lágyszívű kántor
Feleségének látásán?
Egy fél-ép asztal alá bújt,
S kezeit könyörögve kinyújtá
Az amazontermészetű Mártához.
De ez nem könyörült.
Megfogta egyik lábszárát,
S kihúzta az asztal alól.
És addig döngette, amíg csak
A seprűnyélben tartott.*

Azért nevetett Jancsi annyira Simon tréfáján, mert szegény Berci játszott a lágyszívű kántort, a felesége pedig az amazontermészetű Mártát. Minden évben bemutattak egy színdarabot a több száz embernek rendezett bálon, s már csak egy hét volt hátra a nagy előadásig.

Az élcelődést újabb vendég érkezése szakította félbe. Egészen apró termetű cigányasszony lépett a helyiségbe. Kezében cigaretta füstölt, noha a „III. oszt. Vendéglát.” feliratú tábla mellett a „Tilos a dohányzás!” is ki volt függesztve. Mégsem szólt rá senki. Lógott rajta a kétrészes fekete mackó. Zöld frottírzoknis lábfejeére kopott, fehér szandál simult. Árpi tisztelettel köszöntötte:

– Csókolom, Gizi néni!

A nő in medias res belevágott:

Ültem a konyhaasztalnál, és piros lábaskából kanalaztam a konzerv szalontüdőt, amit Koncsa néni hagyott délről, a tanci rózsaszínű gumikesztyűben mosogatott, apucikám egy üveg kőbányaival a kezében támasztotta a falat. Kértem tőle, honnan volt pénzed sörre, te gazember?

– Hallgass, nagyon jól tudod! – kiabálta apucikám, és ütötte az asztalt, ahogy csak bírta.

– Na gondoltam, dögölj meg a kőbányaiddal, meg a tanciddal együtt, s a fene fog konzerv szalontüdőt zabálni, ha ehettek igazit is! Hát nem igaz?

Árpi értett a szóból, s már rakta is az aranysárga táplálékot a tányérra. A nyanya mohón látott neki az

evésnek, kanállal tölte magába a szalontüdőt. Közben folytatta a monológot:

– Koncsa néninek meg azért kellett elmennie, mert nagy botrány tört ki a családban. Az egyik fiát rajtakapták valami szukával, ráadásul az együttlétért egy lovat ajánlott a kölök, ami nem is az övé. Koncsa néni odament, s lekevert neki két nagy pofont, aztán mikor közölték a lány rokonai, hogy a fiatalok a pingpongasztalon helytelenkedtek, akkor még kettőt.

Ahogy mesélt, lefolyt az álláig a saft, amit kenyérrel itatgatott fel.

Kékkuti Jancsi nagyon élvezte a történetet, Váry és Berci nem nagyon tudták követni. Simon viszont rosszat sejtett. Kezdett neki összeállni a kép a főnök és az öregasszony mondókájából: a cigányok egy lopott fehér lóval üzletelnek. Mikor végre elkotródott a mackóruhás vénasszony, megkérdezte Árpitól, merre laknak ezek a népek.

– A főnök családja Csobánka határában.

– A fenébe! – dühöngött Simon – Akkor ezek a mi lovunkkal variálnak!

Ez a hír annyira letörte, hogy kész volt a világ leghosszabb telefonbeszélgetését is vállalni, hogy tisztán lásson az ügyben. Felhívta Dévait.

– Halló, itt Dévai Réka beszél! Te ki vagy? – kérdezte a hamvas gyerekhang.

– Szia! Én a Simon bácsi vagyok, és a papát keresem – válaszolta kedvesen, de türelmetlenül Simon. – Tudod adni a papát?

– Megnézem.

Óriási lárma hallatszott a háttérből. Gyerekbőgés, ajtócsapkodás. Teltek a percek, de senki nem jött a telefonhoz. Simon hallózott, végre újabb partnere akadt.

– Halló, Dévai Bálint beszél.

– Szervusz. Simon vagyok, és a papával szeretnék beszélni.

– Jó, küldöm.

Csörömpölés, iszonyú durranás, majd halk kuncogás.

– Halló! Hahó! Valaki szóljon már bele! – emelte fel a hangját Simon.

– Halló, itt Dévai Ágoston. Kit tetszik keresni?

– A papát! – nyögte kimerülten Simon.

– Jó, szólok neki.

Kutyaugatás keveredett a zongorán leütött tétova hangokkal.

Simon őrjöngött. Felesége már egy órája várta a vacsorával. De ő előbb megnézte a Híradót, aztán pedig azt mondta, hogy csak gyorsan telefonál egyet. Erre több mint tíz perce itt küzd, lassan már mindenkivel beszélt Dévaiéknál, az asszonyt, a kutyát és a családfőt leszámítva. Azért sem adta fel, elvégre minden gyerek úgy nyilatkozott, hogy szól az apjának, tehát otthon van az öreg zsoké.

– Halló, halló! – szölongatta a semmit kicsit megnyugodva.

– Cilike vagyok! Hi-hi. Most raktunk tüzet az udvarban. Hi-hi.

Placcs! Odavágta a kagylót, s elfutott.

- Gyere már vacsorázni! Majd holnap felhívod!
- türelmetlenkedett Ági.
 - Várj még egy kicsit! – könyörgött Simon.
- Mintha Dévai hangját hallotta volna, ezért teli torokból kiabálni kezdett:
 - Jakaaaaab!
 - Szia! – recsegett egykedvűen Dévai hangja.
 - Szia! Nagyon udvarias gyerekeid vannak! – engedte ki a szelepet Simon.
 - Hát még szép! Ahogy az apjuktól tanulják.
 - Te, mi van az Asztallal?
 - Miért? Mi lenne?
 - Mintha valaki őt ajánlgatta volna egy szerelmi légyottért.
 - Ja! Az csak a Guszti.
 - Ki az a Guszti?
 - Lovászgyerek itt a faluban.
 - Aha.
 - Nem kell komolyan venni!
 - Na jó. De tudod, hogy próbálom összeszedni az embereket, hogy örökbefogadjuk Asztalt. Minden társaságban ezzel a marhasággal égetem magam. A régi osztálytársaim bolondnak néztek.
 - Nagyon jó! Csak így tovább.
 - Aranyos vagy! Komoly emberektől beszédem a pénzt, aztán a ló egy cigányputriban lesz kikötve, egy kettyintésért cserébe.
 - Hö-hö. Nem eszik ilyen forrón a kását! Légy nyugodt, és gyűjtögess tovább.

Másról kezdtek beszélni, a végén Simon derűsen tette le a telefont.

Vacsoránál mindenről részletesen beszámolt feleségének, akit a Váryékkal folytatott társalgás mindig nagyon érdekelt, viszont a cigányok és a ló kapcsolatának ecsetelése alatt már csiszította a konyhát. Egyszerre öt dolgot is képes volt csinálni, mosogatott, kredencet súrolt, desszertet készített másnapra, telefonált, s beállította a videót egy régi, fekete-fehér film felvételére.

Simon már majdnem mindent elmesélt, mikor Ági mártír hangon félbeszakította.

– Billeg az asztal! Hogy ültetjük le holnap a vendégeket?

Minderre akkor döbbsen rá, mikor megpróbálta a toldást betenni a széthúzott ellipszis alakú lapok közé. A csavarok már régen kilazultak, de annyira tartottak, hogy ne boruljon föl az egész asztal, ha valaki rákönyököl. Most viszont egy kicsi nyomásra is negyvenöt fokba billent az ovális lap.

– Gyere, vegyük le a tetejét! – szölt Simon, miután megpróbálta a billenést. – Túl nagy az erőkar!

– magyarázta fontoskodva, miközben küszködve leemelték a súlyos asztallapot, s a szőnyegre fektették.

A négy tartócsavar mindegyike feladta a harcot, s kiszakadt kilencéves menetéből. Simon technikai kérdésekben kiváló diagnosztá és csapnivaló terapeuta volt. Szerszámosládájában csupán néhány csavarhúzó és

egy kalapács várt bevetésre. Se fúró, se tipli, se ragasztó. Most pedig ezekre lett volna szükség.

– Két eset van. Vagy hívunk valakit, vagy beviszem a lábat Matyihoz.

– Az nem jó!

– Mi nem jó?!

– Ha elviszed. Be se fér a kocsiba.

– Dehogynem fér be!

Ági durcásan visszament mosogatni. Simon leforrázva üldögélt a földön, a csavarok helyére meredve. Érezte a vállán a felelősséget, hogy az ő dolga a javítás, karbantartás, de nem tud mit tenni, megfelelő eszközök nélkül. Szervezni sokkal jobban tudott, mint szerelni, így pillanatok alatt összeszedte magát, újra telefonhoz kapott.

Matyi megígérte, ha reggel beviszi a lábat, megcsinálja délutánra. Nagy eredmény volt ez, ugyanis Matyi először nagyokat sóhajtott, sok a munkája, kevés az ideje, aztán pedig a részletekről érdeklődött.

– Mekkora a furat? Az átmérője? Milyen mély?

A válaszadás előtt Simonnak mindig le kellett tennie a kagylót, lemérni az adott paramétert, aztán bemondani a hozzávetőleges értéket. Láta maga előtt Matyi arcát, ahogy próbálja elképzelni a szerkezetet.

Simon büszkén jelentette Áginak, hogy holnap kész lesz az asztal.

Megfürdött, azután az ágyban még olvasott egy kicsit.

Átellenben, a Fekete Sasban sem nagyobb a délelőtti nyüzsgés. Sanyi bácsin kívül ott is csak ketten szoktak ücsörögni: egy idős hölgy és egy idős férfi, egymástól legalább háromasztalnyi távolságban. Reménytelen szerelmesek ők, akik még valamikor a szabadságharc idején elhagyták egymást, a hölgy máshoz ment férjhez, a férfi mást vett el feleségül, s bár sok éve megözvegyültek, nem tartják méltónak önmagukhoz, hogy minden akadály elhárulván egymás karjába omoljanak. Legalább háromasztalnyi távolságból lopva szemlélik egymást reggeltől estig, nem szólnak, nem is üdvözlik egymást, reggel kilenckor jelennek meg – nem késnek, mert a várakozás kínos, és ők nem akarnak szenvedést okozni egymásnak –, és este kilenckor mennek haza külön-külön.

Íróasztal

„Az asztalon kell legyen valami, ami fölösleges. Ami csak vonzó, de nincs értelme, hogy ott van, s ezért, ha az ember látja, megpihen. Korsó? Fénykép? Virág? Emlék? Szobor? Nem szólok bele. Magánügy, mint az egész íróasztal. Mint a nő toalettasztala, mellyel rokonságot tart, mert kapcsolatban áll a halhatatlansággal.”

(Hamvas Béla: Íróasztalkultúra/A babérligetkönyv, Esszék 1932–1945)

Éppen azon bánkódott Simon, hogy nincs nála semmi fölösleges, amit új – körülbelül harmincéves – íróasztala tetejére állíthatna. Ez volt az első munkanapja, s egy órája mutatták meg a helyét a folyosó végi kis szobában.

Dévainak levélben számolt be új körülményeiről.

Kedves Jakab!

Hónapok óta nem hallottam felőled! Ezért írok Neked munkába állásomról, rá fogsz jönni a részletekből, hogy miért untatlak soraimmal.

Szóval, a tudomány fellegvárában, az egyetemen kaptam állást, én, a néhány éve még a púdergyárban kísérletező bukott diák. Ági támogatása nélkül soha nem jutottam volna idáig, ezért is hallgattam rá, hogy az első nap legkésőbb

fél nyolcra menjek be, nem illik félvállról venni egy ilyen megtisztelő állást. Pedig hat év alatt még csak egyszer jártam kilenc előtt az egyetemen: Mentés tanár úrnál, aki pitymallatkor szeretett vizsgáztatni. Már hét húszkor a vitrinekkel telezsúfolt folyosón ácsorogtam. Teljes sötétségben. Fél kilencig csak úgy repült az idő, nézegettem a szekrényekbe kiállított ásványokat és köveket. Kilenc körül megjelent egy takarító néni, s felkapcsolta a folyosói villanyt. A rózsaszín köpenyben serénykedő asszonyság ügyet sem vetett rám. Széles mozdulatokkal felmosta a követ, ahol én álltam, ott kihagyta. Újabb fél óra telt el, mikor egy szokatlanul dinamikus mozgó hölgy tűnt fel a folyosó végi üvegajtóban. Céltudatos léptekkel elcsattogott a harmadik ajtóig, majd előre kikészített kulcsával benyitott a szobába. Pár perc múlva kijött a folyosóra és átment egy másik szobába. A vékony falon keresztül tisztán kivehető volt, hogy mit csinál: először fémes nyikorgás hallatszott, majd vízcsobogás, aztán egy műanyag kapcsoló kattánása, pillanatok múlva meg az a semmivel sem összekeverhető krákogó bugyborékolás, mely az emberiség egyik legkedvesebb nedűjének eruptív feltörését kíséri. Mintha csak varázsütésre tennék, a kávé felfakadásával egy időben megérkeztek a kollégák, s összegyűltek abban a helyiségben, ahol a hölgy szorgoskodott.

Zavarban voltam, mert csak a főnököt ismertem a tanszékről, de tudtam, hogy ő ma nem lesz bent.

Elhatároztam, hogy a kávé főző hölgyet szólítom le, s vele tudatom elsőnek az örömhírt, hogy mostantól közékük tartozom. Legalább háromnegyed óra eltelt, mire befejeződött a kávézással egybekötött traccsparti. A hölgy hamar megértette, hogy új munkatárs érkezett, s óriási hejehuját csapott, ám nem volt kivel megosztania örömét, mert egy pillanat alatt eltűnt mindenki: órára, értekezletre, kiszállásra. Azért nagy nehezen kerített egy kulcsot a folyosó végi szobához.

Gyorsan birtokba vettem a számomra kijelölt asztalt, s mindhárom fiókjába beletettem valamit. Egyetemi jegyzeteimet, néhány írószert és a felvételemet igazoló hivatalos értesítést. Majdnem elaludtam a korai kelés miatt, mikor kicsapódott az ajtó, és nekivágódott a megsárgult, ócska mosdókagylónak. Legnagyobb megdöbbenésemre Matyi állt előttem. Nem ismert meg, s köszönés helyett a következő kérdésre ragadtatta magát:

– Na, mi van te pöcs, te kinek a jegyét eszed?

Mielőtt felocsúdhattam volna a durva és értelmetlen kérdés hatása alól, Matyi eltűnt.

Viszont újabb meglepetés következett: Máté állt az ajtóban, kezét nyújtott, és rögtön meg is ismert.

Tisztáztuk, hogy azon az estén ismerkedtünk meg, mikor meghirdetted az Asztal- programot. Elmeséltem neki az előző munkahelyemet, ahol modern irodában ültem, de nem volt saját asztalom, a tárgyalóban húzhattam meg magam. Az új bőrszék varrás mentén szakadt szét alattam, szép sorban három is, a végén már az ügyfeleket sem tudtuk hová ültetni. A főnököm pedig gúnyolódott rajtam: – Aki sokat ül úgy, hogy a térde és könyöke szögben van, íróasztalnál például, annak a járása is a székére emlékszik közben!

Kiderült, hogy Máté is munkaideje nagy részét gépek mellett állva tölti, lent a laborban. Le is vitt a földszinti helyiségbe, megmutatni a körülményeket. Ütött-kopott bútorok és zöld berendezések tárultak a szemem elé. Matyi egy satunál állt, mellette kék munkaruhás férfi magyarázott:

– Anyucikám, más néven Pogácsás Lajosné kilenc évig volt párttitkár a kőbányai sajtüzemben. Sokat gondolkoztam a munkáján, hogy télen-nyáron minden nap korán kel, buszra száll, aztán villamosra, aztán gyalogol, a végén bezúdul szépen a sajtüzembe, leborít egy feketét, és attól kezdve ő ott a párttitkár. A dolgozó nép azt mondja neki a folyosón: Marikám, édes, ha lenne rám egy perced, bemennék hozzád! Jöjjön csak Molnár néni, de tényleg csak egy perc, mert tízkor értekezlet lesz nálam! Satöbbi. Délután megint a

villamos, aztán a busz, és láss csodát, akkor már egy szál párttitkár sincs a sajtüzemben, pedig éjszaka is csomagolnak, mert három műszak váltja egymást. Be vannak dobva a mély vízbe. A megfektetés: anyucikám úgy elrendezett mindent, hogy szaladt a kocsi magától.

Egyszer kitört a botrány, mert kiderült, hogy lopják a sajtot. Anyucikám kapta a névtelen feljelentő levelet, az íróasztalán találta egy kerek, kockasajtos dobozban.

Máté kérdően nézett Matyira, mint utóbb kiderült, ő sem tudta, ki az a kék ruhás férfi, s miért meséli Pogácsás Lajosné történeteit. Azt hittem, hogy a kék zubbonyos is a csapatba tartozik, s minden hitemet elvesztettem új munkahelyemmel kapcsolatban. Előbb pöcsnek neveznek, aztán egy sajtgyári párttitkár ivadékával kell együttműködnöm. – Ennél még a púdergyár is jobb volt! – gondoltam magamban. Máté beindított egy gépet, valami forgódobfélét, amibe beleöntött egy vödör kavicsot, majd nagy műgonddal és egyesével tíz darab, tenyérszerű átmérőjű ólomgolyót hajított utána, aztán rázárta a mosógépéhez hasonló fedelet, s egy piros kapcsolóval az egész szerkezetet mozgásba lendítette. Iszonyú robajjal megindult a dob. Máté büszkén nézett körül.

– Ez a Los Angeles berendezés – mondta már az egyik oldalsó laborhelyiségben. – Csak azért

indítottam el, hogy ez a pasi hamarabb elmenjen!
Mindjárt éhen halok!

Kisvártatva jött is Matyi, s elindultunk a menza felé.

Büszkeség töltött el, ahogy egykori tanárait és a diáksereget figyeltem, miközben barna műanyag tálcámat végigtoltam az alumíniumrácsozaton.

Az egyik foltos terítőjű asztalnál Matyi a fejét néhány centire mélytányérja fölé hajtotta, s rettenetes sebességgel kanalazta magába a levest. Ahogy fölnézett és tekintete találkozott az enyémmel, rájött, hogy ismer.

- Te, nem találkoztunk mi már valahol?

- Dehogynem, Matyi! Tudod, mikor Dévai beszélt arról a lóról – emlékeztette barátját Máté.

Érdeklődni kezdtek felőled és Asztal felől: hol laksz, miből élsz, és miért akarod Asztalt örökbe adni. Elmeséltem, hogy Csobánkán élsz, aminek Matyi nagyon megörült, mert ott találta Bodri kutyáját. Mindketten szívesen lovagolnának, mármint a Máté meg a Matyi, s lehet, hogy a gyerekeiket is vinnék.

Értesíts, ha van még lehetőség bekapcsolódni a programba.

Ne haragudj, hogy ennyire bő lére eresztettem első napom történetét, de gondoltam, a csattanónak örülni fogsz!

Üdv a Családnak!

Első napja hátralevő részét már nem írta meg Simon, pedig asztalmániája szempontjából az ebéd közepétől kezdődő órák sem voltak elhanyagolhatók.

Matyi újra a tányérja fölé hajolt, s irgalmatlan ütemben kikanalazta belőle a sárgaborsó-főzeléket, kenyeret habzsolva hozzá. Máté még a levessel sem végzett. Elmesélte, hogyan került a tanszékre, mikor nőült meg, és melyik iskolába járnak a gyerekei. Hiába ettek eltérő sebességgel Matyival, időnként teljesen egyszerre fordították a fejüket szépen lassan hol balról jobbra, hol jobbról balra. A velük szemben ülő Simon csak a sokadik alkalommal jött rá, mikor bátortalanul hátranézett, hogy egy-egy mélyebb dekoltázs, egy feszülő farmer, esetleg a szokottnál is rövidebb miniszoknya tudja a két férfit egy ütemre hangolni. A pénztáráktól a mosogatóba menő futószalagig terjedt a mágneses mező, ami vonzásban tartotta a fejüket.

– Nem tudnátok adni nekem egy szép követ? – törte meg a csendet Simon.

– Minek? – kérdezte bosszúsan, a fejét idő előtt visszaforgatva Matyi.

– Kellene valami dísz az asztalomra. Olyan csupasz így üresen.

– Jaj, emlékszem az asztalmániára! – örvendezett Máté. – Tudok adni követ, de tehetsz rá mást is, könyvet, újságot!

– *Az íróasztal nagy misztérium oltára. Írni annyi, mint emberfölötti kapcsolatba lépni a Logossal. A Logosz pedig*

a Teremtő Szó. Mocskos ruhában járó papot megvetünk, s azt, aki reggel az oltárról nem törli le a port, elcsapjuk. De ugyanakkor feltépett levélpapírra írjuk gondolatainkat, és újságpapír alól kotorjuk elő a fontos jegyzetet? Vegyék tudomásul, hogy akinek asztalán hírlapot találok, abban bizalmam végleg megingott. A sajtónak a Logosz oltárán semmi keresnivalója nincs – mondta indulatosan, a homlokát ráncolva Simon.

– Hát ez tiszta örült! – röhögött Matyi.

Simonnak eszébe jutott, hogy Matyi érdeklődését egyszer már fel tudta kelteni, mikor a svájci ruletről mesélt neki. Gondolta, újra megpróbálja.

– Az ókorban talapzatra emelt kerek tálca volt az asztal, mely körül csak kevesen fértek el, és kizárólag étkezésre szolgált. A paraszti hagyomány ma is őrzi kiegészítő bútorként. Terítetlenül használják, tálként azon szolgálják fel az ételt, és közvetlenül a lapjáról esznek.

Máté figyelt, Matyinak viszont egyre laposabb lett a pillantása.

– Ennek az úgynevezett asztalszéknek nincs állandó helye a lakásban, az evés végeztével félreteszik. A szegényebb vidékeken a pusztá földre ülnek mellé.

Matyi elaludt. Máté intett a kezével, hogy ne törődjön vele, beszéljen nyugodtan tovább.

– A rómaiak használták először a munkaasztalt. Bakokra helyezték a lapot, s a munka végeztével elpakolták az egészet.

– Úgy látszik, ezt a divatot élesztette újjá az Ikea
– bölcsekedett Máté, miközben Matyi szájának
szögletében kicsordult a nyál.

Simont nem érdekelte, elragadta a hév.

– Szintén délről, a mai Olaszország területéről terjedt
el az állandó asztal, először a XIV. században az oldható
kötéses deszkalábas, majd száz évvel később a négy
egyenes oszloplábon álló, kávaerősítésű asztal. Német
asztalosok gyártottak először terpeszlábú és kecskelábú
asztalt. A magyarok a tárgyat, és az azt jelző szót is a
szlávoktól vehették át a honfoglalás után. Az Árpád-
kori falusi házakból földre vert lábú asztalok nyomai
kerültek elő.

– Matyi nagyapja egyébként – itt tartott a mondatban
Máté, mikor kalimpáló kezével véletlenül rácsapott
villájára, mely kettőt pördülve a levegőben Matyi ölében
landolt. A férfi azonnal fölriadt, s „nemalszomot”
motyogott, majd felkapta tálcáját, s elindult a szennyes
edényeket szállító futószalag felé. Mátéék cinkosan
összenevettek, s követték.

– Mi volt a nagyapjával?

– Asztalos volt Hódmezővásárhelyen.

– Tényleg? Az klassz! A mezővárosokban alakultak
az első asztaloscéhek, Hódmezővásárhelynek híres
mesterei voltak.

Közben utolérték a férfit.

– Hogy is hívták a nagyapádat?

– Úgy mint engem: Heintz Mátyásnak. Miért?

– Mert az asztalosokról is sokat tud az új kolléga, nem csak az asztalokról.

Visszaértek a tanszékre. Matyi elsietett a dolga után, Máté viszont tétován ácsorgott Simon szobája előtt. Simon behívta, a táskájából előhúzta a könyvét, amit akkor olvasott.

– Nézd, milyen jó részt találtam a témáról!

Ült az író, azért író, egész nap a nagy íróasztala mögött, és gyűlölködve rakosgatta, fogdosta, sőt simogatta a céduláit, a cetliket, olyan volt az asztala, mint egy táj, mondjuk, mint egy kietlen toszkánai lanka, vagy egy lakályos sivatag, barátságos, lágy tér-rész egy Tarkovszkij-filmből, szóval eléggé félelmetes. Zsúfolt volt, tele mindig, elképzelhetetlenül sok anyag halmozódott föl, hegyek-völgyek, púpok, összegyűrt levélborítékok, kéziratlapok, újságkivágások, színes filcek, gesztenyék, szerződések, firkálmányok, lejárt útlevélkérelmek, buszjegyek, ceruzák, füzetek, határidőnaplók, szerelmes levelek (lejárt szerelmeslevelek aknáí), gemkapcsok, csokipapírok, följegyzések, könyvek, levelek, egy irdatlan (avagy iromba, tehát kendermagos) kupleráj, más szóval: belső rend – s mindez rétegezve, több emeleten, szendvicsszerűen, alagutakkal, titkos, mély furatokkal, más szinten voltak a két hónapja meg nem válaszolt levelek, és máson azok, amelyek csak két hónap múlva lesznek két hónapja meg nem válaszoltak! Volt az írónak egy barátja, annak az íróasztala – ennek az ellentettje: nyugodt sík, tiszta kéziratpapírok, sarkaik fedésben, két toll. Csak derékszög létezett azon az asztalon. Munka nélkül nincsen kenyér, se geometria, mondta állítólag Eukleidész. Meg azt is, hogy a geometriához nem vezet királyi

út. Egy másik barátjának viszont nem is volt állandó asztala, az ölében írt. Királyi út?

Máté félhangosan olvasta a szöveget.

– Marha jó! Ha kiolvastad, kölcsön adod?

– Persze!

– Majd meglátod, itt mindegyik típusra találsz példát. Áronnak az asztalán elképesztő kupleráj szokott lenni, és van egy nyugdíjas kollégánk, akinek minden derékszögben áll az íróasztalán.

– Az apám meg az ölében ír! – nevetett Simon.

– Hogyhogy?

– A nagyapám is úgy írt, családi tradíció.

– Te is?

– Leszoktam róla. A mérnök, még ha hidrogeológiával foglalkozik is, nem írhat az ölében. De még az is jobb, mint amit az egyik napilap szerkesztőségében láttam. Egy iszonyú hosszú asztalnál, félméterenként furnérral elválasztott fakkokban ülnek az újságírók, s tengelyesen tükrözve, ugyanígy a másik oldalon is. A karámokhoz hasonlít a dolog, csak a lovaknak nem kell gondolkozniuk.

– Az ilyen helyeken dolgozó emberek szenvednek az IISZ nevű betegségben!

– Az micsoda?

– Ingerült Íróasztal Szindróma. A rossz testtartás, a mozgáshiány, valamint a zsúfolt irodai munka következtében alakul ki ez a szomatikus betegség. Japánban diagnosztizálták először, s azóta nagy energiákat fordítanak a megfékezésére.

- Ezt honnan szedted?
- Hát! A Nők Lapjában olvastam. A feleségemnek jár
- tette hozzá mentegetőzve Máté.

- Nem szégyen olvasni! - nevetett Simon.

Ebben a pillanatban megismétlődött a déli jelenetsor: kivágódott az ajtó, neki a mosdókagylónak, s Matyi rontott be, kezében egy gyönyörűen lecsiszolt gránitkockával.

- Hoztam az asztalodra!

Simon ezzel a kockával babrált évekkel később is, mikor vizsgáztatás közben nem győzte kívánni, hogy a hallgató felsorolja Magyarország karsztterületeit. A kis Magyarországot! Billegette a kockát, a koppanások egyre erősödtek íróasztalán. A hallgató izzadt - Simon is izzadt eleget annak idején -, de nem szólt semmit.

- A betűvel kezdődik, és benne van a nevében a karsztvidék! - próbált segíteni Simon. Tízből kilencen rávágta, hogy Aggtelek. A maradék tíz százaléknak már minden mindegy volt, a kilencvennek jött a további mankó:

- Hegység a Balaton fölött, és B betűvel kezdődik.

Volt, aki erre Börzsönyt mondott. Simon ilyenkor nem kocogtatta tovább a gránitkockát.

Egyszer földhöz is vágta. Egy magabiztos lány az átalakult kőzetekről értekezett. Elhadarta bemagolt mondókáját, majd elégedetten elhallgatott.

- Lelőhelyük? - faggatózott Simon.

A lány vonogatta a vállát, hogy ez nem volt benne a jegyzetben. Simonnak jólesett a gránit hidege, amit markolászása közben érzett.

– Nagy hegység lábánál, a nyugati határszélen.

– ??

– Van ott egy szép kisváros, ott játszódik az Iskola a határon.

– ??

– K betűvel kezdődik!

– Kecskemét! – vágta rá az öntudatos fruska, mire Simon odavágta a követ a padlóra, amit szerencsére linóleum borított, s így a kocka egyben maradt. *Tétova kézzel kihúzta íróasztala fiókját, és bizonytalanul rendezgetni kezdte benne az iratokat. Néhány személyes dolgot – mintha már kényszerű távozás előtt állna – kiemelt, felesége képét a tárcájába tette. Aztán betolta a fiókot, s öreg oktatójára gondolt, akitől ezt az asztalt örökölte. Mondhatták neki a legnagyobb marhaságot, mindig úriemberként viselkedett, s a legegyszerűbb helyes válaszok hallatán is örömmámorban tört ki. Két éve halt meg, de Simonnak eszébe sem jutott, hogy az összesen kilencfiókos, központi záras asztalt megkaphatja. A főnöke ajánlotta fel néhány hónapja.*

Föl pattant, föl vette a követ a padlóról – kicsit felhasadt az ütéstől –, s elnézést kérve a lánytól, hogy elragadta az indulat, beírt egy középezt az indexébe.

– A tanítás szárnyakat ad, a számonkérés pedig béklyót! – magyarázta Máténak a menzára menet.

Délután írásbeliztetett. Diákkorában nem gondolta volna, hogy ennyire tapintható egy teremnyi hallgató

minden apró rezdülése. Egyetlen mozdulat, tekintet, sóhajtás elárulta, hogy a padban ülő ifjú milyen munícióval érkezett: tudással, puskával, vagy rendkívüli alkalomra várva. A testtartásból is olvasni lehet: zárulnak-e a térdek, éri-e a földet a talp, az asztalon vannak-e a kezek, egyenes-e a törzs.

– Tegye fel a kezét, aki nem puskázott! – kérte Simon a jövő mérnökeit.

Egy-két kéz emelkedett csak a magasba, s ilyenkor elégedetten nyugtázta, hogy legalább tudják, hogy ő tudja...

Vizsga után lement Matyihoz a laborba. Megint ott volt a kék zubbonyos férfi a gépgyártásról, s megint valamilyen érdekfeszítő családi történettel rukkolt elő:

– Gizike a Váli úti iskolába járt, minden reggel és délben félórát gyalogolt a Horthy Miklós úton. Példás magaviseletű kislány volt, nehézfejű, a bukástól Pék Mária pofonjai mentették meg. Nyolcadik születésnapján, 1928. január huszadikán Pék Mária madártej, kalácsos uzsonnát készített, meghívták a szomszéd gyerekeket. Hábetler harmonikás lampionnal díszítette a szobát, és az ajándékot, vadonatúj magasszárú cipőt, az asztal közepére helyezte.

Mikor nagy nehezen elment, Matyi őrzöngött. Csapkodott, káromkodott. Mindennek elmondta Simont, hogy miért nem tudta elmagyarázni rendesen, hogy a furat menete elkopott, és most mehet ki speciális ragasztóért a barkácsboltba, pedig már indulnia kéne a telekre.

Ilyen forgandó a hatalom. Néhány perce még Simon tartott a kezében harminc egyetemistát, most meg úgy áll itt Heintz úr előtt, mint egy idétlen napközis. Nem mert semmit sem szólni, jöllehet rémlett neki, hogy a telefonba pontosan elmondta, hogy elkopott a menet.

– Nem szólok! Nem szólok! – ismételte magában összeszorított foggal. – Este jönnek a vendégek, nagyon kell az asztal.

A tegnapi győri tárgyalást idézte fel, ahol ugyanilyen típusú, hajlított lábas asztalnál ültek, csak négyszer ilyen hosszú volt, nem is látták egymás arcát a tárgyaló felek. Úgy könnyebb volt alkudni. Azon tűnődött, hogy hogyan lehetett megoldva a rögzítése. Akkora pénzek repkedtek, hogy nem mert az asztal alá nézni. Még valaki pisztolyt ránt.

– Itt vagy, pöcsikém? – szakította meg révedezését Matyi.

Teljesen elszállt a dühe, felkapta a lábat, és a satuhoz rohant vele. Kitalált valami más megoldást, hogy ne kelljen ragasztani.

– Elég alacsonynak tűnik. A szabad lábmagasság szabálya szerint legalább 58 centiméternek kell lennie az asztallap és a lábpad között, különben nem éred el a levesestálat. Van kávéja a lapnak?

– Nem emlékszem – röstelkedett Simon.

– Bravó! Az optimális étkezőasztal magassága egyébként 75 centi.

Beszéd közben Matyi keze is járt, negyed óra múlva kész is volt.

– Méltó vagy a Heintz Mátyás névre! – hízelgett Simon.

– Kösz! – nevetett Matyi.

– Fizetségképpen kétszer lecsutakolom helyetted Asztalt a jövő hónapban.

– Az jó lesz, mert én most csak ritkábban tudok kijárni Csobánkára. Beteg a Bodri.

– Mi baja?

– Valami a gerincével. Alig bír menni.

Simon boldogan tette le a nappali közepére az íves lábat. A vendéglapot félretolta, a nagy lapot pedig üggyel-bajjal a helyére illesztette. Sokáig vacakolt, míg mind a négy csavarnak megtalálta a menetét. Büszkén kiáltott ki Áginak a konyhába:

– Jöhetsz teríteni!

Ravatal

*„Százkilós faág okozta egy német nő halálát Baján szombaton este. A 46 éves müncheni asszony a Nagy-Pandúr-sziget büfjének kerthelyiségében ült, amikor tizenkét méter magasságból letört egy 11 méter hosszú nyárfaág. Az ütés akkora erejű volt, hogy a hat centiméter vastag asztallap is kettétört.”
(Magyar Nemzet, 2004. július)*

Ezt a hírt olvasta fel az újságból Áginak Simon, miközben az asszony ki-be szaladgált a konyha és a nappali között. Terítés közben szemmel tartotta a vacsorát a sütőben. (Ezt a szemmel tartást csak a nők tudják rendesen, oda-oda pillantanak az üveglap mögé, aztán egyujjas konyhai kesztyűt húznak, s fogpiszkálóval döfködik az ételt; férfiak erre a feladatra tökéletesen alkalmatlanok.)

- Mit szólsz?
- Mihez?
- Hát ehhez a hírhez.
- Borzasztó! De ne állj az útba, légy szíves, ha már nem segítesz!

Simon szomorúan visszaült a díványra, és tovább olvasott.

- Jaj, mikor jönnek már? Teljesen elég a hús!
- Fölhívjam őket? – próbált jópontot szerezni a férfi.
- Eddig húsz percet késtek, fél óra után fel kéne!

Simon rálátott a konyhai órára, az újság fölött leste a nagymutatót. A faliórát pszichiáter barátjuktól kapták ajándékba, antidepresszáns szert gyártó cég reklámterméke volt. Visszafelé járt, és fordítva volt a számozása is. Két hét alatt teljesen megszokták, s meghökkentek egy-egy pillanatra, ha „normális” órára néztek.

Tíz perc, az visszafelé is tíz perc; mikor letelt, Simon a telefonhoz ment, s intézkedett.

- Helló! Hol jártok?
- Itt állunk a kapuban, csak eltévedtünk egy kicsit.
- Megyek le, nyitok!

Ági megkönnyebbülten vette ki a sütőből a gyönyörűre pirult karajt.

- Ne szúrd le őket! – suttogta a lépcsőházban lefelé osonó férje után.

Már túl voltak a megérkezés nehézségein – virág a ház asszonyának, egy üveg somlói a ház urának, kézfogas, bizonytalan puszik, de jó, hogy jöttetek, bocsánat, de eltévedtünk, nem baj, most lett jó a hús! –, s az előételnek feltálalt caprese-t eszegetve a véletlenül kiderült rokoni szálakat bogozgatták. Toporczy nagynénjét Simon édesanyjának unokatestvére vette feleségül. Ha Toporczy járt volna azon a felvidéki

családi összejövetelen, amin történetesen Simon járt, akkor ez soha nem derült volna ki. Topi (így becézték a csontsovány rokont) ugyanis a „senkinek semmit sem mondani” elv szerint élte kiegyensúlyozott életét, míg Simon a „mindenkinek mindenről beszélni” belső parancsának engedelmeskedett. A családi összejövetelre magával vitt néhány számot az általa szerkesztett szaklapból, s Topi nagynénje az impresszumban felfedezte unokaöccse nevét, így bezárult a kör.

A hús szeletelése közben, a rokoni szálak szétválasztása után Topi felesége is szóhoz jutott.

– Olvastátok az újságban azt a szerencsétlenül járt nőt?

– Akire rádőlt a fa? – kérdezte Ági.

– Igen!

– Még a hatcentis asztal is kettétört! – vágott közbe Simon.

– Szerencsétlen, idejön Münchenből nyaralni, és ez történik vele! – sopánkodott Toporczyné.

– Ez kegyelem! Vannak rendszeráldozatok, az egész más – bölcsekedett Simon. – Például az a kollégám, aki megcsinálta ezt az asztalt, amin most eszünk, ha néhány száz kilométerrel nyugatabbra születik, mondjuk Münchenben, akkor ott valamilyen komoly vállalatnál minimum a művezetőségig viszi. Itt meg egy koszos laborban elfuserálja a tehetségét.

– És hogy jön ez ide? – értetlenkedett Topi.

– Hát, hogy ennek a kollégámnak szoktam mondani: kár, hogy nem Münchenben születél!

– És akkor ő utazott volna Bajára, az alá az átkozott fa alá?

– Lehetséges. De az már nem a rendszerektől, hanem a kegyelemtől függ.

– És a rendszerek nem a kegyelemtől függenek?

– Hajlamos vagyok azt gondolni, hogy nem.

A kegyelem személyekre vonatkozhat, és nem rendszerekre. Fölolvasok nektek egy részt, egy történelmi tanulmányból. Arról szól, hogyan halt meg egy városi kincstárnok Németországban a második világháború végén.

Délelőtt tizenegykor Herr A., a város kincstárnoka (Schatzmeister) felemeli az íróasztalán álló telefonkészülék kagylóját. Egy hosszú percig hallgatja a vonalhangot. Aztán leteszi. Egyenes háttal ül hivatali székében. Majd két tablettát vesz a szájába, az egyikre ráharap, és egy percen belül halott.

Asztala tiszta, rendes. Lehet, hogy a bőrkeretes alátétén kis foltot ejt majd a halott Schatzmeister kicsurranó nyála, de íróasztala akkor is tiszta, nem az utolsó pillanatban tette rendbe, hanem mindig is ilyen volt, nincs rajta semmi, csak a telefon, egy tintatartó, egy kis olvasólámpa, az a nagy alátét zöld itatóspapírral, és három-négy vastag kézikönyv, amelyek baloldalt az asztal sarkán állnak merev sorban: látszik, hogy ez a nagydarab, kopasz német rendszerető ember volt. Így találunk rá az amerikai hadsereg fotósai három óra múlva.

– Ebből kéne kihámozni, hogy mi a rendszervezérelt és mi a kegyelem irányította elem ennek az embernek a halálában?

– Pontosan! A tanulmány szerzője éppen a tipikusságot és az egyediséget ötvözi zseniálisan. Abban a történelmi helyzetben rengeteg ilyen eset történt, történhetett; de hogy beveszi-e a halálos kapszulát, mégiscsak személyes döntés.

Az asszonyok ezalatt a desszert receptjét beszéltek meg.

– Szerinted a müncheni nő természetes, a kincstárnok pedig rendszerfüggő halált halt? – tekerte tovább a témát Topi.

– Ez nagyon jó kérdés! Ha az ok-okozati lépéseken végigmegyünk, mindkettőjük végzete természetes. Az első esetet, álszent módon, hajlamosak vagyunk természeti katasztrófának is beállítani, pedig valamilyen mértékben emberi mulasztás is történt. De ez csak játék a szavakkal! Mindkettő hirtelen halál volt, annyi bizonyos. S mindkétszer ott volt alkalmi ravatalként az asztal, az első esetben kettétört, a másodikban meg ráfejtelt a halott.

– Jaj, már megint ez a hülye asztalmániád! – csattant fel Ági.

Topi mosolygott. Nem lehetett tudni, zavarában-e, vagy mert tetszett neki a ravatalos hasonlat. Mindenesetre kifejezte szolidaritását barátjával.

– Tulajdonképpen a ravatal nem ágy inkább, mint asztal?

– Helyi népszokásoktól függ, de általában az ágy ritkán szolgált ravatalul. Leggyakrabban székekre vagy padokra helyezett deszkára fektették a halottat, a ház

központjába, az állandó asztal helyére. A koporsóban való ravatalozás csak a múlt században terjedt el.

Simon beszéde alatt szomorúság töltötte be a szobát. Pár pillanatra a vendégek is elcsöndesültek, mindenki érezte, hogy témát kéne váltani.

Simon három embert is elveszített a közelmúltban, közülük kettőt Topi is jól ismert. András bácsit és Gráf Pistát. Utóbbi az egyetemen volt hidrológiatanárunk, s hozzájuk hasonlóan erős humán vénával rendelkezett. Szenvedett is ettől eleget. A mérnökök közt a legjobb grafikusnak, a grafikusok között a legjobb mérnöknek tartották. Pedig mindkét területen többet teljesített, mint jó néhány „egyívású” kollégája. Simon olaszországi szakmai útjukon zárta örökre a szívébe a petőfis hevíületű férfiút, aki az Osztyapenkó-szobornál kitette a bal indexet, és Padovában, a főtéren vette vissza. (Nem azért, mert végig előzőtt – matuzsálemi korú Anconájával nem is tudott volna –, hanem mert úgy felejtette.) Emellett elévülhetetlen érdemei voltak abban, hogy Simonból mérnök lett, abban meg főleg, hogy tudóspalánta. Egyik csoporttársuk látta egyszer egy kocsmában, *egy komótos sarokasztalnál foglalt helyet, mint aki teljesen bizonyos a dolgában*, és Dosztojevszkijt olvasott. (A gyengébbek kedvéért: ez körülbelül olyan, mintha egy bölcsészhallgató látta volna irodalomprofesszorát a sarokasztalnál integrálszámításokba mélyedni...)

András bácsit az asszonyok is szerették, s bár Topi a nála töltött lelkigyakorlat után azt állította, hogy őt

nem ragadta magával a kisöreg, azért a halála őt is letaglózta. De legjobban ismeretlenül is a harmadik „hazaköltözött” személy halála rendítette meg, mert ez az ő fiúi valóját is felkavarta. Egy napsütéses szeptemberi reggelen Simon apja sem ébredt fel többé. Simon egy percig sem gondolta, hogy örökre elaludt, mert annyira vele volt azóta, mint soha azelőtt. Nem kellett meglátogatnia vagy felhívnia, hogy beszélhessenek. A fizikai akadályok megszűnésével folyamatos párbeszédbe kerültek. Egyedül a múltban félbeszakadt mondatokat nem tudták folytatni, maradt egy-két teljesen elvarratlan szál – egy Fradi-Salgótarján még születése előtről, és Batthány-Strattman László politikai megítélése –, de a jelenben bármiről eldiskurálhattak. Ennek menetét nehéz kívülállóknak elmesélni, csak az árvák ismerhetik. S a végzetes betegségek diagnosztizálásától e párbeszéd kialakulásáig nem marad más a fiaknak, mint a rettegés. Ami évekig is eltarthat. Topi apja szerencsére jó egészségnek örvendett, de a fiának megvolt az oka a nyugtalankodásra, mivel kortársai papájának többsége már nem élt.

Simon a kényszerű csendben éppen azon vívódott, hogy segítsen-e barátján az apja haláláról szóló történetekkel, vagy bedobjon valami könnyed témát, jó hangulatú estét kerekítve a szomorkás hangulatban. Eszébe jutott, hogy neki sem lelkezésre volt szüksége, hanem jó példákra, hogy hogyan is kell viselkedni olyan helyzetekben, amit soha senki nem tanított meg

az ő szerencsétlen nemzedékének. És ezzel vissza is tért gondolatban a szoba közepére fölgravitalozott halottakhoz, akiket felváltva sirattak a rokonok, s három nap elteltével egyenesen a temetőbe kísérték.

Váry Tomi volt az egyetlen barátja, akitől tanulhatott, pedig több évtizedes ismeretségük alatt éppen ebben az időszakban álltak állandó háborúskodásban, idéltlen esztétikai kérdésekről folytatott vitáik miatt. De a halál stációin apjukkal ugyanúgy mentek végig: vérvételeken, vizeletmintákon, belgyógyászaton és sebészeten, összeeséseken és szalmaláng reményeken, halotti bizonyítványon és gyászmisén. Váry két stációval előrébb járt, s mindig visszanézett Simonra. Történetei papájáról azt sugallták barátjának, hogy „gyere, én is félek, de ezt itt most csinálni kell, mert ez is a része ennek az egésznek!” S mikor már mindkét öreg kint ült az égi stadionban, akkor a fiúk számára mindennek más értelme lett. Többet jelentett a játék, mint előtte bármikor, mert végleg felnőttek. Ismerniük kellett az írott és íratlan szabályokat, és nekik kellett csapatot építeniük.

Simon annyira belemerült gondolataiba, hogy nem is tudta, mit csinál. A videokazetták között keresgélt – nem emlékezett, hogyan ment oda a polchoz –, s betett egy kazettát a készülékbe. Topi az asztaltól felállva illedelmesen követte átszellemült barátját, aki rövid keresgélés után elindított egy felvételt. Futballisták látszottak a képernyőn zöld-fehér és kék-fehér szerelésben, szakadt az eső, a játékosok ugrabugráltak,

aztán a bíró belefűjt a sípjába, s ahelyett, hogy útjára indult volna a labda, minden megmerevedett. Állt az egész stadion, a nézők csöndben voltak, a Fradi játékosait egyenként mutatta a kamera, révülten néztek maguk elé. Azután a következő sipszóra minden visszamozdult eredeti rendjébe, a csapatok egymásnak estek.

– A gyászszünet a papámért volt! – mondta elérzékenyülve, de büszkén Simon.

– Kint volt az egész család, én életemben először voltam a fradipályán – egészítette ki férjét Ági együttérzően.

Toporczyék intelligenciája pótolta tapasztalatlanságukat – hála Istennek mindkettőjük szülei jó egészségekben voltak, a fociról meg csak annyit tudtak, hogy labdával játsszák...–, s nagyon kedvesen mosolyogtak. Toporczyné zavarában a könyvespolcot nézegette.

– Nincs meg nektek a Légy jó mindhalálig? – kérdezte váratlanul.

– Ott van téled balra, zöld a gerince! – irányította útba Simon az asszony tekintetét.

A nő levette a kötetet, és lapozgatni kezdte. Még a férje sem értette, hogy mit akarhat.

– Nekem nincsenek élményeim a halálról, de a totális megsemmisülést sokszor átéltem már. Kislány koromban nagyon sírtam, mikor Nyilas Misivel kiszúrtak a társai. Meg is van!

Ahogy benyitott, látja, hogy mindenki az asztal körül áll s eszik. Gyanút fogott, nem tudta mit esznek, de megérezte, hogy baj van.

Az ő csomagja fel volt bontva, azt ették.

Persze óriási kacagás lett az ő rovására.

A szobafőnök csak később jött be s szigorú lett.

– Ki bontotta fel?

Nem akadt gazdája, azt mondták, hogy mikor bejöttek, akkor már fel volt bontva s az asztalra téve; azt hitték, Misi találta ki, de ez hazugság, mert Misi nem bontotta fel, ő a ládájában hagyta. Bár bezárta volna!

– Érdekes! Ahogy felolvastad, én is hirtelen halálként éltem át a jelenetet – mondta Topi. – Tényleg egy szimbolikus gyilkosságot követnek el a fiúk, s teljesen megsemmisítik Misit. Néhány mondatba sűrített dráma az egész: elkövetik a bűnt, az áldozat elbizonytalanodik, aztán szembesül a tényekkel, kigúnyolják és meghazudtolják, végül megsemmisül.

– Pont most olvastam egy kortárs regényt, amiben megismétlődik valami hasonló, mindjárt megkeresem!
– lelkenedezett Simon.

Piros gerincű, vékony könyvet csapott föl, és olvasni kezdte:

A jesivában az egyik fiúnak purim előtt csomagja érkezett, s a következő nap estéjén beköszöntő ünnepre tette félre a slachmóneszt. Másnap reggelre a süteményt megdézsmálták, és Reb Hers sachrisz után felsorakoztatott bennünket az udvaron a kora tavaszi hidegben, hogy beszédet intézzon hozzánk. Azon ritka alkalmak egyike volt ez, amikor

felindulnak, sőt kimondottan dühösnek láttam. Szégyellje magát aki tette, de nem vállalja a vétkét, és ezzel mindenkit gyanúba kever. Ha jól emlékszem, valami ilyesmit kiabált, persze jiddisül, és órára zavart valamennyiünket.

Azon a bizonyos éjszakán rosszul aludtam, fel-felriadva, és az ágyakkal sűrűn telerakott szobában, a fojtott köhögés, szuszogás és horkolás neszei közepette is hallottam a gyanús mocorgás, kutatás zajait. Csak a körvonalaikat láttam a kövér fiúnak, de ez épp elég volt, hogy felismerjem, mert közöttünk elvélve akadt csak testes. Ha másvalaki is ébren volt, éppúgy tudhatta, ki a tettes.

Két siur közötti szünetben bekopogtam a Ruvhoz, és minden bátorságomat összeszedve, a bűn leleplezésének lázas izgalmával jelentettem neki, hogy tudom, ki lopott a süteményből. Szigorúan összehúzott szemmel rám nézett, majd odahívott az asztalához, és azt mondta, tegyem rá a kezem. Nem értettem, miért kell rövid közlendőmhöz ez a ceremónia, amiben addig soha nem volt részem. Riadtan engedelmeskedtem, ám a következő pillanatban egy nádpálcával sújtott le ujjaimra.

– Ez meg már az Iskolával hozható párhuzamba, mikor Merényiék gazságait befűjja Öttevényi, akit másnap azonnal ki is rúgnak ezért – terelte a szót Topi kedvenc regényükre.

– Az meg ugyanarról szól, mint mikor a növendékek nézik az ablakon az Iskolából örökre távozó, vadbarom Schultzt, és sajnálják. Mert megértik, hogy nélküle semmi értelme nincs az egésznek! – magyarázott Simon.

- Gyilkos és áldozata ugyanúgy összetartozik, mint az élet és a halál.

- A bajai faág és a müncheni nő? - kérdezte elkomorodva Toporczyné.

- Sehogy sem tudunk ebből kikeveredni!?

- bosszankodott Ági, s gyorsan témát váltott.

- Képzeljétek, én is felültem Asztalra! Nem gondoltam volna, hogy egy ló ennyire ráz!

- Nekem is ropogtak a csontjaim, mikor először és utoljára ráültem. Sport ist Mord! - viccelődött Topi.

- De a gyerekek nagyon élvezik! Minden héten legalább egyszer kivisszük őket Csobánkára. Nem csak lovagolni tanulnak, hanem az összes fortélyt, ami a lótarthoz szükséges. Nyergelni, mosdatni, etetni, sőt a múltkor patkolást is láthattak - egészítette ki férje sommás véleményét Toporczyné.

- Úgy tudom, rövidesen beindítja Dévai a gyógylovagoltatást is.

- Az mi?

- Elvégzett egy tanfolyamot a TF-en, ami arra képesíti, hogy fogyatékos gyerekeket lovagoltasson

- magyarázta Ági. - A mozgásuk koordinálásán túl számos képességük fejleszthető a lovaglással. A tapintásuk, szaglásuk, a sebességérzékelésük.

- El tudom képzelni Dévait, amint a pipájával hadonászva magyaráz a lütyő lurkóknak - élcelődött Topi, akit a nők azonnal letorkoltak, Simon viszont röhögve tovább színezte a képet.

– És Nietzsche-ről meg az emberiségről mesél nekik!

– Idétlen vagy! – mérgelődött Ági.

Most azonban Topi mentette ki barátját.

– Miért? Szerintem Dévai ugyanúgy magyarázza a tanait egy óvodásnak, mint egy aggastyánnak.

Demokratikusan fogja föl a világot.

Mielőtt a felesége letolhatta volna Topit gúnyolódásáért, Simon fordította ismét komolyra a szót.

– Régen a férfiak nem gügyögtek a gyermekeiknek, ez a feminin szokás ugyanarról a töről származik, mint az, hogy azt hisszük, jobb, ha kórházban halnak meg a szeretteink, s nem siratjuk őket három napig a tisztaszobában. Ott a gyerek is együtt élt a halállal, mi meg úgy öregsünk meg, hogy nem is látunk halottat. Dévai kétségtelen örülségén túl tiszteletre méltó, hogy visszakíváncozik egy természetesebb világba. Lovas élete is erről szól. A múltkor például belecsapott a villám az egyik kancába, s ott rögtön el is pusztult. Dévai pedig nem hogy elkergette volna onnan a srácokat, hanem velük együtt vett búcsút az állattól.

– Ha jól emlékszem, Gróf Pistának volt egy ilyen képe. Vihar után a címe. Kicsavart fákat és óriási tócsákat festett rá, középen pedig a szekér előtt kidőlt ló fekszik, és gyerekek állnak körülötte – festette újra Topi a képet.

– Ahogy így meséled, föllevenedik bennem egy ugyanilyen jelenet, amikor egy örületes vihar után sétálni vitt apám a Balatonnál. Mielőtt a döglött lóhoz

értünk volna, elvezetett egy mellékutcán. Három, vagy négyéves lehettem.

Toporczyne bökdösni kezdte férjét, hogy induljanak. Föl is álltak, és bár Simonék előszobájában ketten is alig lehetett elférni, a bejáratú ajtót kinyitva még negyven percig beszélgettek. Ez így szokás Magyarországon. Az angol köszönés nélkül távozik, a magyar távozás nélkül köszön.

Terepasztal

*„Mikor ebédet vagy vacsorát adsz, mondta, ne hívd meg barátaidat és testvéreidet, se rokonaidat és gazdag szomszédaidat. Különben ők is meghívónak és visszaadják neked. Amikor lakomát adsz, hívd meg inkább a koldusokat, bénákat, sántákat, és vakokat. Boldog leszel, mert nem tudják viszonzozni neked!”
(Lk 14,12–14)*

Ha valóságos értelemben nem is voltak koldusok, bénák, sánták és vakok Dévai vendégei, házigazdájuk mégis boldog volt, végignézve a díszes kompánián. Szinte mindenki eljött az ünnepségre, akinek valami köze volt Asztalhoz az elmúlt tíz esztendőben. Bizony, ezt a szép kort érte meg a ló, rengeteg örömet okozva „gazdáinak”. A pikniket Simon és Ági szervezte tiszteletére, több száz hosszú telefont bonyolítva. Kivételesen nem is a résztvevők megjelenési szándékával volt a legtöbb gondjuk, hanem a helyszín véglegesítésével: Dévai és Asztal ugyanis nem voltak hajlandók sehová sem menni, ezért az ünneplőket kellett a nehezen megközelíthető terepre vezényelni.

„Minden valamit jelent.” Ez a graffiti díszelgett annak a vasúti kocsinak az oldalán, amelyben Dévai újabban lakott. A felirat egyáltalán nem volt szép, de sok embert elgondolkodtatott egy pillanatra, ha éppen kikukkantottak újságjaik mögül, amint ingavonatuk elrobogott a rendező pályaudvaron veszteglő tehervagon mellett. Dévai azonban nem sokszor olvashatta az „otthonát” díszítő mondatot, mivel a vagonnak csak az egyik felén lehetett a tolóajtót mozgatni, a feliratos oldalon megette a rozsda a görgőket, meg amúgy is ott húztak el a gyorsvonatok Kelet-Magyarország felé. Jól befészkelte már magát a MÁV tulajdonát képező kocsiba, az elmúlt két telet itt húzta ki Asztallal. Fekhelye a fal mellett volt, ahogy egy tök üres szobában sem fekszik az ember soha középre. Az általános tériszony miatt. Állandósult alkalmi ágyát – régi sodronyok maradványa – a „fürdőtől” egy budai lomtalanításkor guberált spanyolfal választotta el. A fürdő ütött-kopott, kék szegélyű lavórból és tenyérnyi tükördarabból állt, amit a vagon acélmerevítésére erősített. Mint hajdan a kávéházakban, a tükör itt is megtette a magáét: nagyította a teret. A szappanconkokat alumíniumcsajkában tartotta.

A „nappaliban” három körzetet különített el, emlékezve a még fiatalon olvasott Hamvas-gondolatokra, mikor a test, a szellem és a lélek leképződéseit – kenyérdarabokat, pálinkásbutykokat és kiégetett pipákat – egy-egy fiókban helyezte el, amiket egy külvárosi épület romjai alól bányászott

elő. Azért csak a fiókokat, mert a vaslábú asztalt nem bírta volna egyedül a vagonig cipelni. Így a három fiók most egymás mellett feküdt a deszkapadlón, a sokéves alá-fölérendeltség után. Végleg megszűnt köztük az a hierarchikus tagozódás, amit az asztalban kellett elviselniük, s jobb, bal és középső lettek.

Asztal a vagon végében alhatott állva a hidegebb éjeken, egyébként az elgazosodott sínpárok között lefelészett, lazán az ütközőhöz kötözve.

– Hová??

– A rendező pályaudvarra!

– Az hol van?

– Túl a felüljárón, ott meg lehet állni kocsival. Attól balra van egy zöld kerítés, azon átmászva egy elhagyott bakterházhoz értek – jobbra van egy szakadt kocsmá is –, a mögött pedig egy szürke, rozsdás kerítésen kell átmászni.

Ezt a körülményes eligazítást kellett Simonéknak végigmondaniuk a meghívottaknak, akik alig akarták elhinni, hogy Dévai az elitfaluból egy vasúti kocsiba költözött.

– Nem, nem váltak el! – bizonygatta Ági egy értetlenkedő asszonynak.

– Ki kell menni a terepre! Tudod, ezt mondogatta régen is – vélte érteni Simon Dévai áttelepülésének okát, legalábbis így magyarázta egy másik potenciális vendégnek.

Ilyen előzmények után tényleg boldog lehetett Dévai, hogy ilyen sokan átmásztak a hozzá vezető kerítéseken.

Dévai Cilike elkérte Ágitól a meghívottak listáját, mert minden név gazdájára kíváncsi volt. Apja egyenként mutatta meg neki a vendégeket, ahogy a kislány szótagolva összeolvasta a betűket.

– Kiss Ber-ta-lan.

– Ő még nincs itt.

– Kék-ku-ti Já-nos.

– Az a nagydarab ember, ott a vagonnál.

– Vá-ry Ta-más.

– Ott áll balra, ősz hosszú haja van.

– Ba-logh Má-té.

– Az ott, az a flanelinges bácsi, fent csücsül a kerítés tetején.

– He-heee...

– Heintz Matyi, ott áll Asztal mellett.

– Kel-ler Pé-ter.

– Nézd, ő piros magas szárú zokniban van.

– Frak-nó-i Fü-löp.

– Őt jól ismered, jár hozzánk a fiával lovagolni, most nem látom a nagy tömegben.

– To-por, hm...

– Toporczy.

– Ja-kab.

– Jé, azt én sem tudtam, hogy ő is Jakab, mindenki csak Topinak hívja.

– So-mos-kö-i Tá-dé.

– Ő az, aki a mamával beszélget.

Dévai Ágoston egyre feszültebben figyelte húga névsorolvasását, mert észrevette, hogy az elhangzott

keresztnevek mindegyike megegyezik valamelyik apostolával. Az ujjain már kilencnél tartott, s az olvasást megelőzve, jobb kezének hüvelyk- és mutatóujját is kiegyenesítette, mert eszébe jutott, hogy apja is Jakab, Ági férje pedig Simon. Kikapta Cilike kezéből a listát, de legnagyobb bánatára egyetlen Andrást sem talált. Dévai, mikor nagy nehezen megértette miért bánatos a fia, így vigasztalta:

– Az örömhír nem más, mint asztaltársaságok sorozata. Nem az a lényeg, hogy név szerint ki ül az asztalnál, mindannyian apostolok vagyunk.

Nem emlékezett már, hogy ezt a tanítást még András bácsitól hallotta a Mecsekben, de Ágoston láthatólag megnyugodott.

Aztán sorban érkeztek a vendégek, nem volt tovább idő filozofálni. Még a kék zubbonyos férfi is eljött a Gépgyártás Tanszékről, egyedülként nem a meghívón megadott útvonalon mászkálva. Lévén az apja egykori MÁV-alkalmazott, tudta, hogyan és mikor kell átvágni a forgalomba helyezett kilenc vágányon. Keller Péternek is apja régi szolgálatairól beszélt:

Mi pedig az orrunkra húzott paplan alól őt néztük, meg a háta mögött a bekeretezett fényképet, ahol apucikánkat lehetett látni, amint sötét zakóban és fehér kötényben Kádár Jánosnak ételt szolgál fel. Lehet, hogy omlettot. Vagy kaszinótojáást. Vagy hideg bélszínt. Kádár János éppen felemeli a bal kezét, mintha az asztalra készülne csapni, apucikánk pedig enyhén előrehajolva útnak indítja a tányért az abrosz felé. A kép az

étkezőkocsiban készülhetett, mert az asztal felett vonatablak látszik. Azon túl pedig elmosódott fák.

Kénytelen-kelletlen Kékkuti Jancsi is hallotta a történetet. Indulatai és a benne dolgozó kékkúti rozé kemény ítéletre készítette Kádár nevének hallatán.

– De nézzétek, az áruló keze velem van az asztalon.

A kék zubbonyos nem vette a lapot, Júdásról még sohasem hallott.

Eközben Topi elképedve látta, hogy egy alak megpróbál leugrani a kerítésről a kocsmá felőli oldalon. Az ugrás meg is történt, de az alak nem talpra esett, hanem félig az oldalára, hatalmas robajjal magával sodorva féltucatnyi fehér műanyag széket, valamint két asztalt terítőtűl, az összezsukott napernyőkkel együtt.

Csak mikor a kiszakadt nadrágját bánatosan szemlélő férfi megfordult, és kezét vérző térdéhez szorította, akkor ismerte fel Topi Mátét. Neki sikerült ily balszerencsésen a földet érés. Toporczyne és Váry próbált rendet csinálni a szétzúzott kerti bútorok között.

A számtalan szabad asztaltól függetlenül a gyepen – pontosan fogalmazva a földön és a gyomon – ült Gizi néni társasága. Tucatnyi kétmázsás, gyönyörű cigány fekete ruhákban, kalapokban, aranyfogakkal. A pokrócon herendi tálakon sült csirkék, kolbászok, akkora hegy rántott hús, mint egy alvó kisborjú, meg dinnyék, délszaki szőlők, narancsok, talpas kristálypoharakban tokaji és pompás decsi vörösbör. A kis csapat komolyan vette a pikniket, s ételeik elkészítésére természetesen a két mesterszakácsot, Árpit és Janit kérték fel.

A kocsmá felől szédületes tempójú duma árasztotta el a vendégeket, a tulaj magyarázott a későn érkező Bercinek, akit még vendéglátós korából ismert.

– Plusz tíz a zenés felár, az pont annyi és nincs probléma, de hogy folyton mozog és széjjelül és letagadja a rizsköretet, az csúnya munka, az nem megy, érted, hogy én töröm magamat, próbálok, mittudomén olcsón vadárut szerezni, holnap is az lesz, őzike, az ott a kis piros szalaggal, az a kövér, és akkor kapom csak a lepofázást, hogy máma mér ennyi, ha tegnap annyi, meg hogy mér Dréher a Borsodi, érted, szemüveges, fehér, és mégis, még csak nem is részeg, csak okoskodik, csak veri ki a nyálát nekem, mer a részeg az csak higiénikusan problémás, most ezt nem fejttem ki, amíg a kis hölgy eszik, érted, a részeg az fizet, rátolom az asztalt a nyakára és fizet, másnap még meg is köszöni, szórakozott, berúgott, jól van, nem téma, nehezen nyel, hát jól van, bele is eshetett volna a Víztorlóba, nem igaz?

Berci ezt a kérdést használta ki, és leugrott a kerítés tetejéről, miközben a három, vastag aranyláncot viselő, kigyúrt vendéglős még mindig a kuncsaftjai fizetési szokásaival volt elfoglalva.

Somoskői és Fraknói Asztal érdemeit méltatta. Fraknói fia valóban kiváló lovas lett, sorra nyerte a korosztályos derbiket Alagon. Az egész család Dunakeszire költözött, hogy közel legyenek a pályához. Somoskői a negyedik pohár szilvórium után megfeledkezett róla, hogy végül is egy lovat jöttek ünnepelni, és egy másik négy lábú tulajdonságait ecsetelte.

– *A macska hasznos állat annyiból, hogy az egereket megeszi, sőt a patkányt is megfogja, de haszontalan annyiból, hogy a legyet, szúnyogot, poloskát és konyhasvábót nem eszi meg. Hasznosságát csak fokozza az, hogy néha a nyulat is helyettesíti a vendéglők asztalán.*

A sántikáló Mátét Matyi a vagonhoz támogatta, még bakot is tartott neki – a kocsi vaslépcsőjének lába kélt –, hogy barátja felléphessen a tolóajtó mögé. Odabicegett a Váry feleségével beszélgető házigazdához, megölelte, és megkérte, ha lesz egy perce, szánja rá. Váryné tapintatosan jelezte, hogy már túl vannak a lényegen, s leugrott a kocsiról.

– Hoztam egy verset!

– Mutasd!

– Nem lehetne, hogy fölolvassam a vendégseregnek? Innen az ajtóból – tette hozzá Máté elbizonytalanodva, látva Dévai tamáskodó pillantását.

– Na, jól van! – mondta engedékenyen Dévai, és egy biliárddáköval megkongatta a kocsi oldalát.

A vagon előtt a műanyag asztaloknál és a fűben ülő ünneplő sokaság egy emberként vetette tekintetét a házigazdára.

– Máté barátom felolvassa köszöntőjét!

– Halljuk! Halljuk! – kiabálták mindenfelől.

Máté krákogott, majd érces hangon olvasni kezdte:

*Hát igen, ez az élet vasárnapi ebéd,
meglelte asztal mellett mindenki a helyét,
mindenki eszik és a szomszédjával cseveg
megsúgja mi fáj neki és hogy mi fáj neked,*

*mindenki emésztése gyöngye kicsit,
és pontosan nem is tudja, mit is eszik,
lassan-lassan neve sincs már úgy forog a világ,
mindenki ősi rutinból azért csak rág, rág, rág.*

*Mától ez az élet vasárnapi ebéd,
mindenki szalvétával takarja a sebét,
mindenki minden tálból merít, amíg szabad,
fogdosódás, rugdalózás folyik asztal alatt,
s ha valaki tósztot mond az tapsot arat,
és mindenki mindenkivel rokon marad,
néha-néha folynak még az örökségi viták,
ám öröklött rutin miatt mindenki rág.*

Csak ezt a két versszakot tudta elszavalni, mert egy tehervonat kezdett tolatásba nagy zajjal a pályaudvaron. Látszott, hogy Máté még tátog, de már senki nem figyelt rá.

A Dévai gyerekek kockacukorral etették Asztalt, miközben a Fradi gyúrója – őt dísztáviratban értesítették Simonék az ünnepségről, amire rá is ment a gatyájuk, annyi szóban tudták csak megírni a megközelíthetőséget – a sörénye alatt masszírozta a lovat.

Váryék csak két csemetéjüket hozták el, ők a kocsmá és a bakterház közötti udvarra másztak át pingpongozni az ott lakó srácokkal.

Feltámadt a szél, és nem csak a pinponglabdát fújta el folyton, hanem azokat a papírokat is, amiket Simon gondatlanul a kerítés lábánál felejtett egy mappában. Dévainak akarta ünnepélyesen átadni a

lapokat, melyekre ismeretségük kezdetétől gyűjtötte az asztalokkal kapcsolatos idézeteket.

Ferencváros felé szállt Kosztolányi, Dosztojevszkij, Mikszáth, Csáth Géza és Lázár Ervin szövege.

A miskolci gyors nyitott ablakain csapódtak be a Blikket olvasó utasok közé az Ottliktól, Móricztól, Karinthytól, Esterházytól, Herczeg Ferencről, Lakatostól, Elmer Istvántól és lexikonokból származó idézetek.

A bakterház kéményébe fűródtak Hamvas Béla, Celanói Tamás és a biblia sorai, míg Petőfi, Fehér Béla és Spiró szövegrészei a sínek között landoltak.

A Németh Lászlót, Hajnalt és Fejes Endrét örökítő lapok az égbe szálltak, John Lukács, Krúdy, Szántó T. Gábor írásait pedig széttepte a tolató tehervonat.

Bethlenfalvy, Czakó, Parti és part nélküli Nagy Lajos, valamint Bereményi Géza szövegét a hirtelen forduló szél a Nyugati pályaudvar felé repítette.

Váryék vezényletével néhányan megkísérelték a lapok összeszedését, de nem jártak sikerrel.

Közben Ági *boszorkányos gyorsasággal és természetes kecsességgel gyűjtötte össze egyik kezével a kiürült poharakat, igazította meg másik kezével az asztalok körül a székeket, besuhant a kocsiba, hogy aztán szinte áttünésszerű gyorsasággal jelenjen meg újra egy teli pohár gyöngyöző hideg sörrel, amire még ránézni is gyönyörűség volt.*

Ám a csobánkai lovászfű nem sokáig csodálhatta az aranyárga nedűt, mert dörögni kezdett az ég, és óriási villámok csapkodtak a sínek között. A nyugati szél újra felborította a műanyag asztalokat, néhány pohár össze is

tört. A még józan vendégek villámgyorsan csatárláncba álltak, és a vagonba adogatták a piknik értékesebb kellékeit. A cigányok felpattantak, egy mozdulattal batyuvá hajtották terüljasztalkámos pokrócukat, és felugráltak a kocsira. Nem telt el öt perc, és az egész társaság a vagonban kucorgott, melynek tetejét éles koppanásokkal verte a jég. Senkinek sem jutott eszébe kapaszkodni, pedig fülsiketítő csikorgással megindult a kocsi.

Asztalon nem fogott a villám. A tízes vágányon húzott mindenkit Napkelet felé.

Tartalom

Játékasztal • 5
Tanszerláda • 15
Oltár • 39
Konyhaasztal • 61
Íróasztal • 81
Ravatal • 97
Terepasztal • 111

